

DROLLA FANCY

Kernowek gans

Ian Jackson

E-dhyllys gans

kernoweklulyn.com

“Hebma yw istory a whêldro dhrog-farys – kefrës a’n omdhyvlâmyans spladn a veu profys pùb dëdh oll awos pervers a’n dycas gwredhek,” dell screfas an auctour y honen. Stalin o costen y scornyans, ha’n whedhel tewl-ma yw covep barhus orth peryl brâs a gowldurontieth.

Kensa dyllans / First published 1945

Mamdytel / Original title *Animal Farm*

Trailyans / Translation © 2021 Ian Jackson

Pùb gwir gwethys. Nyns yw an pùblycacyon-ma dhe redya marnas wàr wiasva *kernoweklulyn.com* pò dre iscargans avell restryn pdf dhywar an wiasva-na. Ny yll radn vèth anodho bos copies ken maner, na treuscorrys, in form vèth oll na dre vain vèth oll, poken electronek, jynweytheck, dre fotocopyans, dre recordyth bò fordh vèth aral, heb recêva cubmyas dhyrag dorn dhyworth an trailyor.

All rights reserved. This publication is exclusively for reading on or downloading as a pdf file from the website kernoweklulyn.com. No part of it may be otherwise reproduced, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise whatsoever, without prior permission of the translator.

Olsettyans gans an trailyor in Palatino Linotype.

Typeset by the translator in Palatino Linotype.

E-dhyllys gans / E-published by

kernoweklulyn.com

(Viv Taskis)

Ranjy A, 37 Bre an Eglos / Flat A, 37 Church Hill

Hellÿs / Helston

Kernow / Cornwall

TR13 8TL

Lymnans / *Illustration*

Nigel Roberts

A note on the Cornish in this book

The Cornish of this translation takes William Jordan's *Gwrians an Bys* as its 'foundation text', while looking forward to John Keigwin, William Rowe and Nicholas Boson, and back to John Tregear, *Sacrament an Alter*, *Bêwnans Ke*, and *Bêwnans Meriasek*. Spellings are those of Standard Cornish ('Kernowek Standard' or 'KS'). This particular orthography was developed under the leadership of Michael Everson in close cooperation with Professor Nicholas Williams. It aims for spellings that are as unambiguous as possible in their representation of the sounds of Cornish, and which at the same time remain faithful to the forms we encounter in the traditional Cornish texts – since these are our chief source for the language. The whole corpus of traditional Cornish has been used to enlarge the vocabulary. This has been a necessary principle of the revival from the outset.

There is a Glossary at the end of the book.

CHAPTRA 1

Mêster Jowan, tiak amêthva Trevanor, a wrug desedha an yarjiow in dadn alwheth rag an nos, saw re vedhow o va, ma na ylly perthy cov degea an tardhellow. Th'esa kelgh golow y lugarn ow tauncya a'n eyl tenewen dhe'n aral, hag ev ow trebuchya dres an buarth. Ev a wrug dysky y votas ryb an daras dhelergh, heb aga thacla, ha dyvera dewetha gwedren a goref mes a'n balyer i'n gegyn adrëv, kyns mos an stairys in bàn dhe'n gwely, mayth esa Mêstres Jowan ow renky solabrës.

Kettel êth an golow dyfudhys i'n chambour, y teuth gway ha terneyj in pùb miljy. Dres an jorna y feu whedhel omlêsys, fatell wrug Major coth, an bôra Gwydn Cres a dhendylas pris, kemeres hunros coynt i'n nos tremenys, hag ev whensys dh'y dherivas dhe'n bestas erel. Agries o dell vydnens y metya onen hag oll i'n skyber vrâs, peskytter y fe Mêster Jowan gyllys diogel in kerdh. Major coth (cries indelma pùpprës, kynth o Rÿslegh Rial y hanow pàn veuva dysqwedhys i'n show), ev a'n jeva estêm mar uhel i'n wodref, mayth o kettep huny parys dhe gelly our a gùsk rag clôwes an pèth a vydna ev leverel.

Orth udn pedn a'n skyber vrâs, wàr sort a soler, yth esa Major esedhys solabrës wàr y wely cala, in dadn lugarn ow cregy wàr geber. Dêwdhek bloodh o va, ha tevys nebes tew agensow, saw ev o hogh whath rial y semlant, hegar ha fur y syght, in despît na veu y hirdhens trehys bythqweth. Kyns napell yth esa an bestas erel ow tos aiy hag ow settya gà honen attês, pùbonen acordyng dh'y gis ha maner. Kensa oll, y teuth an try hy, Blejen an Gog, Jessy, ha Pyncher. Nessa, an mogh, ow sedha i'n cala knack arâg an soler. Yth esa an yer esedhys wàr lehow an fenestry, an kelemy ow treneyja bys i'n styllyow, an deves ha'n buhas growedhys adrëv an mogh hag ow tallath dasknias. An dhew garrvil, Boxesor ha Mùllyonen, a dheuth aiy, warbarth, ow kerdhes yn lent, hag ow corra aga harnow efan ha blewak yn pòr war, rag dowt neb best bian dhe vos in dadn gudh i'n cala. Mùllyonen o casek tew hy horf ha mabmyl, ogas dh'y oos cres, ha ny veu hy fygùr oll daskefys wosa hy feswora ebal. Boxesor o eveal hùjes, ogas hag êtek leufhës y hirder, ha mar grev avell kennyver dew vargh gorrys warbarth. Drefen lînen wydn wàr y dhewfrik ahës yth esa golok nebes gocky warnodho, ha defry nyns o va skentyl i'n uhella gradh, mès revrons ollkebmyn a'n jeva rag surneth y nas ha'y allos lavurya fest nerthek. Warlergh an vergh y teuth Mùryel, an avar wydn, ha Benjamyn, an asen. Benjamyn o an cotha best i'n wodref, ha'n best crowsek lacka oll. Ny vedha ev ow còwsel yn fenowgh, ha pàn vydnas ev leverel nampèth, hèn o neb merkyans cynycus dre vrâs – rag ensampyl, fatell ros Duw lost dhodho, ha'n porpos o gwetha rag kelyon, ha tell via gwell mar calla bos heb lost ha heb kelyon kefrës. Nyns esa nagonen mesk oll an bestas i'n wodref na ylly wherthyn, ma's ev yn udnyk. Mara qwrelles govyn prag,

ev a vensa leverel nag esa ocasyon a wherthyn orth tra vëth. Byttele, heb confessya apert, ev o lel-cothman dhe Boxesor; yth esens y, aga dew, ow passya pùb Sul warbarth í'n gew vian adrëv an avalednek, ow pory an eyl ryb y gela, oll heb cows.

An dhew vargh o nowyth growedhys pàn bagas heyjygow, neb a gollas aga mabm, a dheuth ajy dhe'n skyber, in udn rew, ow tynkyl yn whadn hag ow qwandra a'n eyl tu dh'y gela rag cafos tyller, le na vedhens y trettys. Müllyonen a wrug sort a glos gans hy fer vrâs, ha'n heyjygow omneythys ino, hag dyson ow cùsca. Ogas holergh, Molly, an gasek wydn deg ha fol, o úsys dhe dedna scavgarr Mèster Jowan, a gerdhas ajy, owth entra gwregyl dainty, hag ow tensel píss shùgra. Hy a gemeras tyller wor'tu arâg ha dallath flyrtya hy mong gwydn, hag oll hy govenek o dynya lagasow dhe'n rybanys rudh esa plethys ino. Wàr an very dyweth, y teuth an gath, neb a wrug whelas an tobma tyller, avell úsadow, ha gwrydnya inter Boxesor ha Müllyonen wosa polta; í'n sorn-na th'esa hy ow pùrrya contentys, oll der areth Major, heb attendya na cher na ger.

Yth esa pùb best devedhys, marnas Moyses, an varghvran dhov, hag ev úsys dhe gùsca wàr welen adrëv an daras dhelergh. Pàn wrug Major gweles aga bos oll esedhys attës hag ow cortos yn cosel, ev a garthas y vranjen ha dallath:

"A gowetha, why a glôwas solabrës a'm hunros coynt, kemerys newher. Saw my a vydn còwsel a'm hunros moy adhedwedhes. Yn kensa, yma otham leverel neppëth aral. Dell hevel dhybm, a gowetha, ny vedhaf lies mis moy í'gas cres, ha kyns merwel, ow devar yw treuscorra kebmys furneth dhywgh dell re beu kefys gena vy. Y'm bo bêwnans hir, y'm bo termyn lowr rag ombredery, a'm groweth í'm stalla, ha res yw alowa dell wòn vy convedhes natur an bêwnans í'gan bÿs mar dhâ avell kenyer best lebmyn yn few. Hobma yw testen dhe'm areth.

"Now, cowetha, pandr' yw natur agan bêwnans-ma? Gesowgh ny dhe leverel ôpyn. Agan bêwnans yw lavurys, dyflas, ha cot. Genys on ny, scant nyns eus boos lowr rës dhyn rag sensy anal í'gan corf, ha'n re-na a'n galla yw constrínys dhe wonys bys in dewetha atom agan nerth. Ha kettel na vo prow inon na felha yth on ny ledhys, ha hager an garowder. Nyns eus best vëth in Kernow a wor styr lowender pò termyn syger wosa ev dhe vos udn bloodh. Nyns eus best in oll Kernow hag ev frank. Bêwnans pùb best yw anken ha kethneth. Hèn yw an gwir noth.

"Mès yw hebma radn a res porrës in ordyr an natur? Yw agan tir mar vohosak, ma na yll affordya bêwnans sêmly dhe oll an re usy tregys warnodho? Nâ, cowetha, milweyth nâ! Gweras Kernow yw frútus, an aireth yw dâ, y hyll affordya sosten pâls dhe vestas, brâssa dres ehen aga nùmber ages í'n tor'-ma. Udn amêthva gebmyn, agan godref-ma, y halsa mentênya hanter-ugans margh, ugans buwgh, lower cans davas – ha bêwnans dhe bùb huny in comfort ha dynyta a'n sort nag yw scant dhe dhesmygy í'n eur-ma. Prag yth uson ny ow turya, ytho, í'n studh dyflas-ma? Dre rêson an ascoras a' gan lavur, ogas oll anodho, dhe vos ledrys gans mab den. Awotta, cowetha, an gorthyp dhe bùb agan caletter. Th'yw dhe sùmya wàr udn berr-lavar – mab den. Only mab den yw agan escar gwir. Mab den mar pe remôvys mes a wel, nena skyla hag ocasyon oll an nown ha'n gorlavur a via dylës bys vycken.

"Nyns eus ma's mab den ow consúmya heb ascor. Nyns usons y ow ry leth, nag ow tedhwy oy, re wadn yns y dhe dedna an ardar, ny yllons y ponya toth lowr rag cachya conynas. Bytegyns, mab den yw arlùth a-ugh pùb best. Mab den a' gan gorr dhe whel, mab den a dhascor an lyha possybyl dh'agan gwetha rag dyvotter, ha mab den a sens an gwedhyl dh'aga honen. Yma gàn lavur ny ow conys an tir, ha' gan busel ny orth y deyla, saw perhen nyns yw onen vëth ahanan a voy ès y grohen lobm. Why, an buhas usy aragof, pana lies gallon a leth a resowgh í'n dewetha bledhen? Ha pëth a wharva orth an leth-na, a dalvia maga leuhy crev? Pùb lebmyk êth in gasen agan escar. Ha why, an yer, py lies oy a wrussowgh dedhwy hevleny, ha py lies a veu covies bys in ydhnygow? An gwedhyl yw gyllys oll dhe'n varhas rag gwainya mona dhe Jowan ha'y dus. Ha ty, Müllyonen, ple ma an peswar ebal a wrussys denethy hag a dalvia bos scodhyans ha plesour í'th henys sy? Pùb ebal a veu gwerthys pàn o va udn bloodh – nefra ny welyth arta nagonen. In attal dhe'th peswar golovas hag oll dha lavur í'n park, pëth a wrusta recêva marnas dha stalla ha vytel tanow?

“Ha dh’agan bêwnans dyflas ny vëdh alowys unweyth y hës naturek. Dhe’ m part vy, ny vadnaf croffolas, rag my dhe vos onen a’n re usy moy fortydnys. My yw dêwdhek bloodh, ha me a wrug denethy moy ès peswar cans flogh. Hèn yw bêwnans naturek dhe hogh. Saw ny wra eneval vëth scappya an gollèl gruel wâr an dyweth. Why, an porhelly usy dhyragof a’gas eseth, pùbonen ahanowgh a wra scrîja dha vëwnans dhe ves orth an stock kyn pedn bledhen. Res yw dhyn oll dos bys í’n scruth-na – buhas, mogh, yer, deves, kettep huny. An vergh ha’n keun kefrës, nyns yw aga thenkys gwell. Ty, Boxesor, í’n very jorna may whrella an keherow brâs-na kelly aga gallos, Jowan a vydn dha wertha dhe’n latty. Ena y fëdh dha godna trehys ha ty bryjys dhe dybmyn rag keun an helgh. Ha’n keun obma, pàn vowns y coth heb dens, Jowan a vydn kelmy bryck dhe’n codna ha’ga budhy í’n nessa poll dowr.

“A nyns yw dhana cler glân, a gowetha, bos penfenten oll an drog í’gan bêwnans-ma yw turontieth an dus? Mar callon hepcor mab den, an ascoras a’gan lavur a via gesys dhe ny. Ogas heb let ny a via rych ha frank. Pandra vydnyn ny gwil ytho? Dar, lavuryn dëdh ha nos, corf hag enef, rag domhel kynda mab den! Ot ow messach dhywgh, a gowetha: Rebellians! Ny worama pana dermyn a dheu an Rebellians, wosa seythen par hap, wosa cans bledhen par hap, mès me a wor, mar sur dell esof ow qweles an cala-ma in dadn ow threys, jüstys dhe dhos yn certain kyns an dyweth. Gwrewgh fastya gàs golok wâr hedna, cowetha, der an remnant cot a’gas bêwnans! Ha dres oll, gwrewgh gorra ow messach dhe’n re a dheffa wâr gàs lerg, rag may fydna an kenedhlow devedhek strîvya pùb eur oll bys in budhygoleth.

“Ha gwrewgh perthy cov, a gowetha, dell yw res heb hockya porrës í’gas ervirans. Na wrewgh gasa argyans vëth agas lêdya wâr stray. Na wrewgh attendya pàn usons y ow leverel yma udn les kebmyndhe vab den ha’n bestas, sowena dhe’n eyl th’yw sowena dh’y gela. Gowleverel yw hedna. Nyns usy mab den ow servya les creatùr vëth ma’s anjy aga honen. Ha bedhens in mesk an bestas unverth perfeth, cowethneth perfeth in oll an strîvians. Escar yw kenyver den. Coweth yw kenyver best.”

I’n prës-ma y feu tervans uthyk. Pàn esa Major owth arethya, peswar logosen vrâs a gramyas in mes a’ga tholl hag esedha wâr aga thin hag y wolsowes. Aspies vowns y desempys gans an keun, ha mar ny vednons an logas fysky scav dh’aga tholl, selwys ny via gâ bêwnans. Major a wrug derevel y baw rag sîna tewel.

“A gowetha,” yn medh, “otta poynt mayth yw res y dhetermya. An creatùrs gwyls, logas ha conyns rag ensampyl – yns y agan cothmans pò agan eskerens? Gesowgh ny dhe vôtya. My a worr an qwestyon dhe’n cùntellyans: Yw logas cowetha?”

An vôtyans a veu gwrës wâr nùk, hag y feu acordys gans moyhariv meur bos logas cowetha. Nyns esa ma’s peswar lev dyssentys, an try hy ha’n gath, ha dyskevrys veu a’y wosa an gath dhe vôtya a bùb tu. Major a wrug pêsyas:

“Nyns eus genef saw nebes moy dhe geworra. Ny vadnaf ma’s dasleverel, gwrewgh remembra gàs devar bos escar dhe mab den hag oll aga manerow. Pypynag a gertha wâr dhew droos, hèn yw escar. Pypynag a gertha wâr beswar troos, pò may fo eskelly dhodho, yw coweth. Ha remembra inwedh, pàn wrellen ny batalyas warbydn mab den, fatell yw res heb omhevelly dhedhans. Kefrës pàn vowns y conqwerrys, na wrewgh degemeres aga vïcys. Nefra ny yll best vëth bos tregys in chy mab den, pò cùsca in gwely mab den, pò gwysca dyllas, pò eva alcohol, pò megy backa, pò tava mona, pò gwil chyffar. Drog yw kenyver maner a vab den. Kyns oll, nefra ny yll best vëth bos turont wâr y gynda y honen. Gwadn bò crev, conyng bò sempel, breder on ny oll. Nefra ny yll best ladha ken best vëth. Pùb best yw kehaval.

“Now, cowetha, me a vydn derivas tùchyng an hunros a gemerys newher. Ny allaf descrefa dhywgh an hunros-na. Hunros o va a’n norvÿs, fatla vëdh pàn vo Mab Den gyllys dhywar fâss an dor. Saw an hunros a dhros cov dhybm a neppëth ankevys nans yw termyn hir. Lies bledhen alebma, pàn en vy porhellyk, ow mabm ha’n banowas erel a wrug úsya cana cân goth, na wodhyens y ma’s an ton ha’n kensa pypm ger. Me a wodhya an ton-na í’m floholeth, ha slyppys pell o va mes a’m cov. Saw newher ev a dheuth dhybm í’m hunros unweyth arta. Ha dres hedna, y teuth gwersyow an gân arta kefrës –

gwersyow kenys, dell ov vy certan, gans an bestas í'n termyn eus passys ha kellys heb covath dre lies kenedhel. Lebmyn, a gowetha, me a vydn cana an gân-na dhe why. Coth oma, ha lev hos dhybm, mès pàn wrellen vy desky dhywgh an ton, gwell y hyllo'why hy hana gàs honen. Hy hanow yw *Bestas a Gernow*."

Major coth a garthas y vranjen ha dallath cana. Dell wrug ev mencyon, y lev o hos, mès ev a ganas dâ lowr, hag entanuster í'n ton, polta par ha *Clementine* pò *La Cucuracha*. Ot an gwersyow:

Milas, bestas, why a Gernow,
Milas in pùb pow ha gwlas,
Gwrewgh golsowes whedhel lowen:
Fatell dheu dhyn termyn vas.

Mab den, turons, oll domhelys
Scon bò ken, y's gwelyn ny:
Parcow gwer ha frûtus Kernow,
Franchys bestas vedhons y.

Kelgh in dewfrik, van'shys â va,
Hernes lowsys wàr an scoodh;
Genva, kentryn: call rag nefra;
Ryddys vèdh dhe'n whyp y soodh.

Talow moy ès dell dhesmygowgh:
Gwaneth, barlys, rychys meur!
Mùllyon, fav, ha betys mangel –
Y'gan bydh pàn dheffa'n eur.

Tireth Kernow, bryght ha spladn,
Glânha pur y dhowrow 'vèdh.
Gwynsow clorha whath a'n whecka:
Franketh a surha an jèdh.

Ha kyn ferwyn í'gan strîvyans,
Res yw hedhes bora joy;
Buhas, mergh, ha culyak gyny,
Powes whar nyns eus namoy.

Milas, bestas, why a Gernow,
Milas in pùb pow ha gwlas,
Gwrewgh tavethly'n whedhel lowen:
Fatell dheu dhyn termyn vas.

An gân-ma a wrug tôwlel an bestas dhe frobmans a'n fretha. Scant ny dheuth Major bys í'n dyweth pàn wrussons ynsy dallath hy hana. Kefrès an moyha talsogh anodhans a gachyas an ton solabrès ha lower gwers ganso, ha'n re o sley – an mogh ha'n keun rag ensampyl – anjy a worras oll an gân dhe gov in bohes mynysen. Ena, wosa neb assay pò dew, yth esa an hol godref ow cana *Bestas a Gernow* in unson hag yn uhel bràs. Th'esa an buhas orth hy bedhygla, an keun orth hy hyny, an deve orth hy brivya, an vergh orth hy gryhias, an heyjy orth hy whackya. Mar dhelîtys èns y anedhy, may whrussons y cana oll an gân pypmgweyth heb hedhy, ha dre lycklod y fiens y orth hy hana prest der an nos mar ny ve torrva dhe'n cana.

I'n gwetha prës, an tervans a wrug dyfuna Mêster Jowan, hag ev ow lebmel a'y wely, surhès bos lowarn í'n buarth. Ev a sêsyas an godn esa settys in cornel y jambour pùb termyn, ha dylla cartryjen a bellen nyver 6 í'n tewolgow aberveth. An pelednow a wrug tardra in fos an skyber ha'n cùntellyans ow cessya wàr hast. Pùbonen a scappyas dh'y gùskva. Pùb edhen a labmas wàr y welen, an gwarthek a wrug growedha í'n cala, hag oll an wodref ow cùsca dewhans.

CHAPTRA 2

Teyr nos a'y wosa Major coth a veu marow, yn cosel in y gùsk. Y gorf a wrussons y enclledhyas i'n avalednek wàr woles.

Mis Merth abrës y wharva hebma. Dres an nessa tremis y feu lies gwythres in dadn gel. Areth Major a ros cowntnans nowyth yn tien dhe'n bestas moy skentyl i'n wodref. Ny wodhyens y an rebellyans dargenyys gans Major pana dermyn a dheu ha bos, nyns esa chëson dhedhans cresy ev dhe dhos i'ga oos aga honen, mës yth esens y ow convedhes dell o paryster aga devar. An ober desky dhe'n re erel ha'ga darbary êth dhe'n mogh yn naturek, hag anjy an moyha codnek a'n bestas, dell o avowys yn kebmyn. A-ugh oll an mogh erel yth esa dew hogh yonk cries Pellen Ergh ha Napoleon. Th'esa Mëster Jowan orth aga maga dhe'n varhas. Napoleon o hogh Berek, brâs ha fers y semlant, nyns esa hogh Berek i'n wodref marnas ev, cõwsel hir nyns o y nas, saw yth esa hanow dhodho bos onen a gaf y whans pùpprës. Pellen Ergh o fretha ès Napoleon, moy uskys y gows ha scaffa y dhesmygyans, mës bassa y nas, dell o an comen voys. Pùbonen a'n mogh gorow erel i'n wodref o porhelly. An moyha aswonys i'ga mesk o porhel bian tew cries Gwihal, ha pòr rownd y vohow, ha'y lagas ow tewynya, ha'y wayans strîk, ha'y lev tydn. Cowsor bryntyn o va, ha pàn esa va owth argya poynt cales, y vaner o terlebmel a'n eyl tenewen dhe'n aral ha gwevya desempys y lost, ha hèn o perswâdus neb rêson. Y fedha an re erel ow leverel dell ylly ev trailya lyw du dhe lyw gwydn.

An try best-na a dhervys dyscans Major coth bys in cowl-gevareth a brederyans, henwys gansans Milieth. Lower nos pùb seythen, wosa Mëster Jowan dhe vos in cùsk, y fedhens y ow sensy cùntellyans i'n skyber hag egery penrêwlys an Vilieth dhe'n re erel. Kebmys gockyneth ha mygylder o oll an gorthyp wàr an dallath. Re a'n bestas a wrug campolla an devar a lelder, ow cria Mëster Jowan aga 'mëster' dhe wir, pò leverel taclow elvednek, rag ensampel "Yma Mëster Jowan ow ry dhe ny vytel. Mar mydn dyberth, marow a vien ny dre nown." Re erel a wrug qwestyonow, rag ensampel "Prag yw bern dhyn an pèth a wher wosa ny dhe vos marow?" pò "Mar wher an rebellyans-ma in pùb càss, pana dhyffrans ha ny ow strîvya pò heptho?", hag y feu pòr cales dhe'n mogh perswâdya dell ve hedna contrary dhe spyrys an Vilieth. An qwestyonow moyha gocky oll a veu leverys gans Molly, an gasek wydn. An very kensa qwestyon gensy o: "A vèdh shùgra wosa an Rebellyans?"

"Na vèdh," Pellen Ergh a lavaras yn fen. "Nyns eus mainys dhe ny a wil shùgra i'n wodref-ma. Gans hedna, nyns eus otham a shùgra. Y fèdh dhis kergh ha gora pàls."

"A vèdh dhybm gallos gwysca rybanys i'm mong?" a wovydnas Molly.

"A gowethes," yn medh Pellen Ergh, "an rybanys-ma, kebmys aga flesour dhis, yth yns y arweth a'th kethneth jy. A ny wosta convedhes an lyberta dhe vos tra moy y bris ès rybanys?"

Molly a wrug assentya, tanow hy certuster.

Cales dhe'n mogh dhe voy o gwythresa warbydn oll an gow lêsys gans Moyses, an varghvran. Moyses, mil dov specyal Mëster Jowan, o aspiyas ha whedhlor, saw cowsor sley o va inwedh. Y fedha ow pretendya godhvos fatell esa pow kevrîn cries Meneth Whegydnaw, ha pùb best ow mos dy pàn ve marow. Yth esa an pow-ma desedhys neb plâs i'n ebron, dell levery Moyses, pols a-ugh an cloudys. In Meneth Whegydnaw th'o De Sul pùb dèdh i'n seythen, yth esa mùllyon a sêson der oll an vledhen, ha pelednow shùgra ha câken has lin ow tevy wàr an kêweyth. Hâtys o Moyses gans an bestas rag ev dhe wil rackys heb lavurya, mës yth esa re anodhans ow cresy fast in Meneth Whegydnaw, ha res o dhe'n mogh argya harlych rag perswâdya nag esa tyller kepar, nag esa màn.

An dhyskyblon moyha len o an dhew garrvil, Boxesor ha Mùllyonen. Ny yll an re-ma rêsna tra vèth aga honen oll, mës abàn wrussons y kemeres an mogh in descador, yth esens y ow lenky pùptra deskys dhedhans, ha ry hedna in rag dhe'n bestas erel der argùmentys sempel. Yth esens y in pùb cùntellyans in kel an skyber, heb falladow, hag ow lêdya an gân *Bestas a Gernow* orth dyweth an metyans pùpprës.

Now, dell wharva, an Rebellyans a veu colenwys meur moy avarr hag êsy ès dell o gwaitys gans kettep huny. I'n bledhdyow tremenys Mèster Jowan, kynth o va mèster sevir, a wrug y whel avell tiak abyl kefrès, mè degensow ev a godhas in tebel-dermyn. Ev a veu pòr dhyglon wosa kelly mona in neb ken, ha ûsys lebmyndhe eva moy ès dell o dâ. Yn fenowgh, der oll an jorna, th'esa ev ow sedha syger wâr y gader Windsor i'n gegyn, ow redya an paper nowodhow, ow medhowy, hag ow ry traweythyow dhe Moyses cresten vara drockyes in coref. Y wonesyjy o diek ha fekyl, leun o an gwelyow a whedn, yth esa otham dhe'n treven a do nowyth, ankevys o gwetha an kêweyth, ha nownek o an bestas.

Y teuth mis Efen ha namnag o an gora parys dhe drehy. Nos Golowan, De Sadorn o hodna, Mèster Jowan êth in Dynas Castel hag a veu mar vedhow in 'An Lion Rudh', ma na dheuth dewhelys kyns hanter-dêdh, De Sul. An wonesyjy a wrug godra an buhas myttyn abrës, ena mos conyna, heb bos troblys na veu an bestas peskys. Pàn dheuth Mèster Jowan tre, ev a wrug cùsca dystowgh wâr an wely dêdh i'n esedhva, ha'n *News of the World* dres y vejeth, hag y feu gordhuwher, ha whath an bestas heb bos peskys. Wâr an dyweth ny yllen y perthy na felha. Onen a'n buhas a wrug terry daras an withva crow gans hy hern, hag oll an bestas ow tallath servya aga honen mes a'n arhow boos. Mèster Jowan a dhyfunas i'n very prës-na. Wâr nùk ev ha'y wonesyjy a wrug fysky dhe'n withva, ha whyppys i'ga dorn, ow cronkya gansans whym ha whàm. Hèm o dres sùffrans dhe'n bestas gwag. Unver pùbonen, heb tybyans vèth a'n par-ma i'ga fedn kyns, anjy a wrug tôwlel gà honen wâr aga thormentoryon. Desempys y feu Jowan ha'y wonesyjy in dadn gornians ha pôtyans a bùb tu. Studh mes a rêwl yn tien. Bythqweth kyns ny wodhyen y bestas dhe omdhon indelma, ha'n tròm-rebellyans-ma, in mesk creatùrs mayth o an dus ûsys dhe gastíga an bestas ha'ga drokhandla kebmys dell ve whans, y whrug an dra gorra own inans, bys in scruth ogasty. Wosa scant moy ès mynysen y a wrug fyllel a wetha gà honen diogel ha fia dhe'n fo. Mynysen moy, hag oll aga fymp a scappya toth men wâr hens an kertys, tro ha'n bednfordh, ha'n bestas ow sewya trygh.

Mèstres Jowan a wrug meras dre fenester an chambour, gweles an pèth esa ow wharvos, tôwlel nebes taclow dhe sagh leurlen in hast, ha slynkya mes a'n wodref wâr fordh aral. Moyses a labmas dhywar y welen ha'y holya in udn flappya, uhel y grawkyans. I'n mên-termyn an bestas a wrug chácya Jowan ha'y wonesyjy bys i'n bednfordh wâr ves, ha degea an yet pyp y bredn, tros ha nell wâr gà lerghe. Indelha, ogas kyns ès convedhes an pèth a wharva, an Rebellyans a veu colenwys. Jowan banyshys. Hag anjy: perhen amèthva Trevanor.

An kensa nebes mynysow ny yll an bestas scant cresy aga fortyndâ. An kensa gwrians o ponya, oll warbarth, oryon an wodref i'ga herhyn, kepar ha pàn wrellons y surhe nag esa mab den vèth cudhys inhy neb le. Wosa hedna, dos in udn fystena dhe'n miljiow dhe dre rag dylea an dewetha olow a Jowan ha'y rêwl hegas. Y a dorras ajy dhe'n rom hernessya in pedn an stâblys. Genva, kelgh dewfrik, chain ky, collel gruel ûsyes gans Mèster Jowan rag spadha an porhelly ha'n ên, pùb huny êth scùllys dhe'n pith awoles. Frodn, ha frodn dhall, penfester, tronsagh a'ga iselder, oll tôwlys dhe'n tanjys esa ow lesky i'n buarth. An whyppys inwedh. Cryghlebmel a wrug oll an bestas rag joy pàn welsons y an whyppys dehesys dhe'n flabmow. Pellen Ergh a wrug tôwlel dhe'n tan kefrès an rybanys may fedha mong ha lost an vergh tekhës gansans in dêdh an varhas.

"Rybanys," yn medh, "yw dyllas. Indelma y tal tyby, ha dyllas yw arweth mab den. Res yw dhe bùb best bos noth."

Pàn glôwas Boxesor, ev a gerhas an hot cala bian a vedha ev ow qwysca i'n hâv, ow qwetha y scovornow rag kelyon, ha'y dôwlel dhe'n tan gans oll an taclow erel..

In termyn pòr got an bestas a wrug dystrôwy pùptra a yll gwil cov a Vêster Jowan. Ena Napoleon a's hùmbronas arta dhe'n withva crow ha ry ys in porcyon dobyl dhe bùbonen, ha dew vyskyt dhe bùb ky. Ena anjy a ganas *Bestas a Gernow* seyth torn hës ha hës heb hedhy, ha growedha rag an nos a'y wosa ha cùsca gwell ès dell yllens y bythqweth kyns.

Saw anjy a dhyfunas orth terry an jêdh dell o ûsys, ha ponya oll warbarth dhe'n pras pàn wrussons y remembra an pèth gloryùs a wharva. I'n pras, polta wor'tu an cres, yth esa godolgh ha golok warnodho

dres an brâssa radn a'n wodref. An bestas a wrug fysky bys in y wartha ha meras glew adro in golow cler an myttyn. Eâ, perhen êns y defry – perhen a bûpra esens y ow qweles! In gorawen an godhvos anjy a wre terlebmel torn ha torn, tówlel gâ honen dhe'n ebron in lappyans frobmys glân. Yth esens y ow rolya í'n glûth, ow pory ganow leun an gwels wheg a hâv, ow pôtya tybmyn a'n dor du in bàn, ow sawory in udn frigwhetha an odour rych. Wosa hedna y êth adhedro hag examnya oll an wodref, ow whythra an ar, an park gora, an avalednek, an poll dowr, an spernek. Yth o kepar ha pân na wellons y an tyleryow-ma bythqweth í'n termyn passys, ha scant ny yllens y cresy na whath aga bos perhen oll an bargaen tir.

A'y wosa anjy oll êth solempna dhe'n treven arta ha sevel tewys orth daras an chy tiak wâr ves. Perhen êns y a hedna inwedh, saw own a's teva warbydn mos aberveth. Wosa polta, bytegyns, Pellen Ergh ha Napoleon a wrug egery an daras, in udn pockya gans an scodhow, ha'n bestas owth entra in udn rew, ow kerdhes dour brâs, rag na wrellons y chaunjya tra vëth. Yth esens y wâr vley'n aga threys, ow passya a'n eyl rom dh'y gela, dowtys na gotha dhedhans cows uhella ès whystrans, hag ow meras gans neb marthùjyon orth an gorlanwes anhegol, orth an gweliow ha'ga holhesow pluv, an gwedrow myroure, an loven reun vergh, an leurlen Brussel, an lythograf a Vyternes Victoria a-ugh clavel an esedhva. Pàn esens y hanter-devedhys an stairys wâr nans, y a wrug dyskevra bos Molly gyllys wâr stray. An remnant êth arta in bàn ha cafos hy dhe wortos í'n chambour gwelha oll. Hy a gemeras darn a ryban glas wâr voos omwysca Mêtres Jowan, ha'y sensy orth hy scoodh ha lagata hy honen í'n gweder ha'y maner pòr fol. An re erel a's keredhys yn lybm, hag y êth mes a'n chy. Nebes mordhojow cregys í'n gegyn a veu degys in mes rag encledhys, ha'n balyer coref í'n gegyn adrëv a veu terrys sqwat gans Boxesor der udn pôt a'y garn. Í'n chy ny wrussons y tava tra vëth aral. Ervirans unver a veu gwrës knack ena, rag may fe an chy tiak sensys avell gwithty. Acordys veu pùbonen, na drecka mil vëth ino nefra.

An bestas a dhebras hawnsel. A'y wosa Pellen Ergh ha Napoleon a wrug aga gelwel warbarth unweyth arta.

“A gowetha,” yn medh Pellen Ergh, “th'yw hanter wosa whe, ha ma dëdh hir dhyraga ny. Hedhyw ny a vyd'n dallath mejy an gora. Mès yma negys aral mayth yw res dhe ny dyghtya kyns oll.”

Í'n eur-ma an mogh a dhyscudhas fatell wrussons y omdesky redya ha screfa mes a lyver coth a spellyans, esa ow longya kyns dhe flehes Mêster Jowan, ha'n lyver tówlys dhe'n atal. Napoleon a wrug danvon warlergh pottow a baint du ha gwydn, ha hùmbrank dhe'n yet pyp y bredn esa owth amala an bednfordh. Ena Pellen Ergh (rag ev o an gwelha screfor) a gemeras scubylen inter an dhew vell in y baw, paintya AMÊTHVA TREVANOR dhe ves wâr predn an yet awartha, ha paintya in y le AMÊTHVA AN BESTAS. Otta hanow nowyth an wodref alebma rag. Wosa hedna y êth tre dhe'n miljiow, may whrug Pellen Ergh ha Napoleon danvon warlergh skeul, ha hobma a veu settys orth fos udn pedn an skyber vrâs. Aga forpos o styrya fatell wrug an mogh, dre studhyans í'n tremis passys, lehe penrëwlys an Vilieth bys in Seyth Gorhemynadow. Ha lebmyn y a vydna covscrefa an seyth gorhebmyn-ma wâr an fos. Re bo an re-ma laha nefra heb chaunj, may fydna pùb best in Amêthva an Bestas bewa í'ga danjer bys vycken ha bys venary. Gans nebes caletter (rag nyns yw êsy dhe hogh omborth wâr skeul) Pellen Ergh a wrug ascendya ha dallath an ober, ha Gwihal nebes grisow in dadno hag ow sensy an pot paint. Y feu an text screfys wâr an fos duhës in lytherednow brâs ha gwydn, ha'n lytherednow o dhe redya deg lath warn ugans abell. Ot an text:

AN SEYTH GORHEMYNADOW

1. Pùbonen a gertha wâr dhew droos yw escar.
2. Pùbonen a gertha wâr beswar troos, pò may fo eskelly dhodho, yw coweth.
3. Gwysca dyllas yw dyfednys dhe búb best.
4. Cùsca in gwely yw dyfednys dhe búb best.
5. Eva alcohol yw dyfednys dhe búb best.
6. Ladha ken best yw dyfednys dhe búb best.
7. Pùb best yw kehaval.

Pòr gempen o an screfa, ha marnas 'coweth' screfys 'koweth' hag onen a'n lytherednow 'S' trailys cabm, ewn o an spellyans der oll an text. Pellen Ergh a'n redyas yn uhel rag an re erel. Oll an bestas a wrug inclynya pedn in cowl-assentyans, hag yth esa an re moy conyng ow tesky oll an seyth gorhemydnow dre gov heb let.

"Now, cowetha," yn medh Pellen Ergh, ow tôlel y scubylen paintya dhe'n dor, "dhe bark an gora! Gesowgh ny dhe gùntell an drevas moy uskys, dh'agan onour, ès dell ylly Mèster Jowan ha'y wonesyjy y wil.

Saw í'n very prës-na an teyr buwgh, anês dell hevelly nans o nebes termyn, a dhalathas bedhygla meur aga thros. Ny fowns y godrys í'n dewetha peswar our warn ugans, ha'ga thethow parys dhe dardha. Wosa predery cot, an mogh a wrug danvon warlergh kelornow ha spêdya godra an buhas yn tâ lowr, rag aga fawyow dhe vos gwyw teg dhe'n ober-ma. Scon y feu pypm kelorn a leth ewonek ha dehednek, ha lies best ow meras ewl vrâs warnodho.

"Pandra wher orth oll an leth-na?" yn medh nebonen.

"Na wra fors a'n leth, a gowetha!" Napoleon a grias, ha settya y honen dhyrag an kelornow. "Ny a gebmer with a hedna. An drevas yw moy hy fris. Coweth Pellen Ergh a wra lêdya. My a vydn holya wosa nebes mynysow. Wâr rag, a gowetha! Yma an gora parys dhe why."

Ytho an bestas êth in keskerth dhe bark an gora wâr nans, ha dallath an drevas, ha pàn dheuthons y gordhuwher tre, y feu merkys an leth dhe vos gylls mes a wel.

CHAPTRA 3

Mejy an gora, assa veu lavur a whês! Saw weryson a'n jeva aga strîvyans, rag an drevas o spêda dres pùb govenek.

An ober o cales traweythyow. An daffar o formys rag mab den, adar bestas, hag afles brâs na ylly best gwil devnyth a doul vèth may fe res dhe'n ûsyor sevel only wâr an treys delergh. Saw an mogh o codnek lowr rag trovya gorthyp dhe bùb caletter. Kefrës, aswonys dhe'n vergh o pùb mèsva a'n park, hag anjy owth ûnderstondya an negys a falhas hag a ratha, meur gwell ès dell wodhya Mèster Jowan ha'y wonesyjy bythqweth. Ny wrug an mogh lavurya aga honen, saw comondya hag overweles an re erel. Dre rêson aga brâssa skians, yn naturek yth esens y ow kemeres soodh an hùmbrynkysy. Y fedha Boxesor pò Mùllyonen owth hernessya dhe'n fylgh jyn pò dhe'n margh-racan (nyns esa otham vèth a frodn pò genva namoy, heb mar) ha trôsa yn stordy der an park, adro hag adro, hag onen a'n mogh ow kerdhes wâr aga lerg h a cria "Kep kep, a goweth!" pò "Hedh, a goweth!", dell veu res. Ha pùb best bys í'n moyha uvel, yth esens y ow trailya an gora ha'ga hùntell yn tywysyk. Th'esa an heyjy ha'n yer kefrës ow lavurya oll an jèdh í'n howl, ow ton myjydnow munys a wora í'ga helvyn. Wâr an dyweth an drevas a veu colenwys dew dhèdh uskyssa ès ûsadow Jowan ha'y wonesyjy. Gans hedna, an drevas o an brâssa dell wrug an wodref gweles bythqweth. Ny veu coll vèth. An yer ha'n heyjy a wrug cùntell, ha'ga lagasow sherp, bys í'n dewetha garren. Ny ladras bëst vèth unweyth ganowas.

Der oll an hâv yth esa whel an wodref ow resek mar dhâ avell eurweyth. An bestas o lowen, dell na yllens y kyns desmygy bos possybyl. Pùb ganowas a voos o plesour posytyf glew, ha hedna in gwir o aga boos aga honen, ascorys gansans ha ragthans, adar dol rydnys gans mèster pyth. An dus cog ha parasîtek o departys, yth esa ytho moy dhe dhebry gans kettep onen. Yth esa moy termyn frank inwedh, kynth o an bestas heb prevyans. Y a gafas lies caletter – rag ensampel, moy adhedwes í'n vledhen, pàn vydnens y mejy an ys, res o aga drettya í'n gis auncyent ha whetha an usyon gans anal dhe ves, rag nag esa dhe'n wodref jyn fusta – saw an mogh gans aga sleyneth ha Boxer gans y geherow nerthek, pùpprës y cafas an re-ma fordh dredhy. Boxesor o estémys gans pùb huny oll. Ev o onen dywysyk in oos Jowan, mès í'n tor'-ma ev o kepar ha pàn ve try margh warbarth in le onen. Yn fenowgh, dell hevelly, yth esa whel oll an wodref degys wâr y scodhow galosek. A'n myttyn bys í'n nos y fedha ev owth herdhya hag ow tedna, pùb eur oll í'n tyller mayth o possa an ober. Ev a wrug araya gans onen a'n culyogas, rag may halla bos gelwys hanter our moy avarr ès pùbonen aral, hag ev ow conys neb

whel a'y vodh y honen, pypynag may feu an moyha otham, kyns whel rêwlys an jorna dhe dhallath. Y worthyp dhe genyver problem ha dhe bùb ardak o "Me'vedn lavurya'n creffa!" – ha hedna a veu gemerys ganso in ger arweth y scochon.

Saw yth esa pùbonen ow lavurya acordyng dh'y ableth. An yer ha'n heyjy, rag ensampel, a wrug erbysy pypmp bùshel ÿs í'n drevas dre gùntell an greun stray. Nyns esa best vèth ow ladra nag ow croffolas a'y radn boos. An gedrydn ha'n brathyans ha'n avy, seul o teythly kebmyn í'n dedhyow coth, namnag êns y gylls lebmyndhe goll. Nyns esa best vèth ow coheles y dÛta – now, best vèth ogasty. Molly, ha'n gwir leverys, nyns esa spêda dhedhy sevel myttyn in bàn, ha pòr ùsys o hy dhe gwytya hy gweyth re avarr, ow tyharas meynyk dhe vos in hy harn. Ha fara an gath o nebes arbednyk traweythyow. Th'o scon merkys, byth pàn ve ober dhe wil, nag esa an gath dhe gafos in tyller vèth. Hy a vedha vanysys dres lies our, ha dastysqwedhes dhe brès boos, pò gordhuwher, warlergh an ober dhe vos gorfednys, kepar ha pàn na wharva tra vèth. Mès y fedha hy owth ascÛsya mar helavar pùpprès, hag ow pùrrya mar garadow, mayth o ùnpossybyl dyscresy hy bolùnjeth dâ. Benjamyn coth, an asen, nyns o chaunjys màn wosa an Rebellians. Yth esa ev ow qwil y ober í'n keth vaner, lent ha stowt, dell vedha in oos Jowan, prest heb goheles, ha prest heb gwil ober addys a'y vodh naneyl. Adro dhe'n Rebellians ha'y sewyans ny vydna ev gorra y vreus in ger. Pàn ve govyn mar nyns o va moy lowen í'n eur-ma, wosa Jowan dhe dhyberth, ny vedha ev ow leverel saw unsel "Bêwnans an asen yw hir. Bythqweth ny welas nagonen ahanow why asen marow," ha ny ylly an re erel ma's contentya aga honen dre'n gorthyp rînek-ma.

De Sul o heb whel. Hawnsel o udn our moy dhewedhes ès í'n dedhyow erel, ha wosa hawnsel y feu solempnyta sensys pùb seythen heb fall. Kyns oll, y teuth hâlyans a'n baner in bàn. Pellen Ergh a gafas í'n rom hernessya lien moos, gwer ha coth, ow longya kyns dhe Vêstres Jowan, ha paintya warnodho carn ha corn in gwydn. Y feu hebma derevys wâr an peul baner in lowarth an chy tiak pùb myttyn Sul. An baner o gwer, dell wrug Pellen Ergh clerhe, rag representya gwelyow gwer Kernow. Yth esa an carn-ha-corn ow styrya Repùblyk an Bestas, a wra sordya pàn ve mab den overcùmys wâr an dyweth. Wosa hâlyan an baner in bàn, oll an bestas a wrug keskerdhes ajy dhe'n skyber vrâs rag metyans kebmyn, o cries an Cùntellva. Obma y feu gweyth an nessa seythen towlednys, ha môcyons gorrys in rag ha dhe dhadhel. An mogh a wrug an môcyons pùb torn. An bestas erel a wodhya vôtya, mès aga honen ny yllens y tyby môcyon vèth. An moyha gwythressek í'n dhadhel o Pellen Ergh ha Napoleon iredy. Saw ny veu an dhew-ma acordys bythqweth, dell o apert. Pùb môcyon pynag a ve gorrys gans an eyl, yth o dhe wetyas bos y gela settys wâr y bydn. Pàn veu ervirys – ervirans na yll bos sconys in y honen màn – gorra kew vian adenewen, adrèv an avalednek, ha'y gwil in powesva dhe vestas o re goth rag lavurya, y feu dadhel arow tÛchyng oos omdedna ewn dhe bùb best ha'y gynda. Pùpprès y fedha an Gùntellva dewedhys dre gana *Bestas a Gernow*, ha'n dohajèdh o termyn dysqwìthans.

An mogh a dhesehdhas an rom hernessya in caslÿs dhedha'ga honen. Obma, gordhuwher, y fedhens y ow studhya codnek an ferror, myster an carpentor, ha creftow erel in lyfryow a wrussons y dry mes a'n chy tiak. Yth esa Pellen Ergh bysy inwedh, ow restry an bestas erel dhe Bollgorow Milek, dell vydna aga henwel. Brâs yw dywysycter orth hebma. Ev a dhalathas Pollgor Ascort Oyow dhe'n yer, Cùntelles Lostow Glanyth dhe'n buhas, Kessedhek Reformya an Gowetha Gwyls (meder hebma o dova an logas brâs ha'n conynas), Môvyans Gwydnha Gwlân dhe'n deves, ha lies aral, kefrès hag establyshya classys screfa ha redya. Dre vrâs, an projectow-ma o heb spêda. An assay dova an creatÛrs gwyls, rag ensampel, a wrug fyllel ogas dystowgh. Yth esens y ow pèsya omdhon kepar dell wrèns y kyns, ha pàn vèns y dyghtyes gans helder, ny vydne y ma's y dhrogÛsya. An gath a wrug jÛnya dhe'n Kessedhek Reformya ha hy o pòr wythressek ino lower dèdh. Aspies veu hy udn jorna, wâr do, ow còwsel in nes nebes golvanas, nag o dhe hedhes gensy. Yth esa hy ow tesky dhe'n re-ma dell o pùb best coweth lebmyndhe, ha dell ylly kenyer golvan dos ha sedha wâr hy faw. Mès an golvanas a wrug gwetha aga fellder.

An classys screfa ha redya, bytegyngs, o spêda brâs. Kyns an kydneyaf, namnag o pùb best í'n wodref lettrys neb gradh.

An mogh – wèl, anjy a wodhya screfa ha redya yn perfeth solabrës. An keun a wrug desky redya dâ lowr, mès redya tra vèth nysn o dhedhans dhe les, lemen an Seyth Gorhemynadow. Mùryel, an avar, a wodhya redya nebes gwell ès an keun, ha traweythyow y fedha hy ledna dhe'n re erel gordhuwher mes a dhralyow paper nowodhow a wrug hy cafos i'n atalva. Benjamyn a wodhya redya màr dhâ avell kennyver hogh, mès an skians-ma bythqweth ny wrug ev ûsya. Kebmys dell yll ev convedhes, yn medh, nysn eus tra vèth may fo valew in y redya. Mùllyonen a wrug desky oll an abecedary, saw ny wodhya gorra geryow warbarth. Ny ylly Boxesor dos in hans dhe'n lytheren D. I'n doust y whre ev dargopia A, B, C, D gans y garn brâs, ena meras stag orth an lytherednow-ma, ha'y dhywscovarn tednys wâr dhelergh, ow shakya cudyn y dâl lies torn, hag ow tria oll y bedn rag remembra an lytheren a's sewya, heb sowena vèth. Traweythyow, in gwir, ev a spêdyas bys in E, F, G, H, ha kettel y's descas, pùpprës y feu dyskevrys dell wrug ev ankevy A, B, C, ha D. Wâr an dyweth ev o erviry's dhe gemeres an kensa peder lytheren lowr dh'y blegadow, hag ev ûsys dh'aga screfa par termyn pùb jorna rag refreshya y gov. Molly a wrug sonya desky marnas an whe lytheren dhe spellya hy hanow hy honen. Y fedha hy ow formya an re-ma pòr gempen dre dybmyn gwelyny, hag owth afina dre flouren pò dyw kyns kerdhes yn prowtt oll i'ga herhyn.

Ny ylly ken best vèth i'n wodref drehedhes dres an lytheren A. Kefys veu inwedh, na ylly an bestas moy gocky – an deves, an yer, ha'n heyjy – desky an Seyth Gorhemynadow dre gov. Wosa meur preder, Pellen Ergh a wrug declarya fatell o possybyl, in ober, berrhe an Seyth Gorhemynadow bys in udn poynt a skians: “Treys peswar dâ, dew hager-dra.” Hèm o, dell lavaras ev, pednrêwl an Vilieth. Pypynag a wrella hy leun-gonvedhes, y fedha an best-na salow warbydn awedhyans mab den. An ydhyn a vydna leverel offens wâr an dallath: dell hevelly dhedhans, y's teva treys dew in ketelma, mès Pellen Ergh a wrug prevy ragthans nag o hedna gwir.

“Askel edhen, a gowetha,” yn medh, “yw organ kengorra, adar handla. Res yw, ytho, sensy hy bos troos. An *leuw* yw merk decernya mab den, an main may whra oll y vyshyf dredho.”

Ny ylly an ydhyn ûnderstondya oll an ger complek-ma, mès anjy a wrug degemeres y styryans, hag oll an bestas moy uvel a dhalathas desky an poynt a skians nowyth dre gov. TREYS PESWAR DÂ, DEW HAGER-DRA a veu screfys wâr fos pedn an skyber, a-ugh an Seyth Gorhemynadow ha larjya an lytherednow. An deves o dôty's wâr an lavar-ma, mar scon dell veu gorrys dhe gov, ha meur menowgh pàn esens y a'ga groweth i'n park, y fedhens y ow tallath brivyva “Treys peswar dâ, dew hager-dra!” ha durya lies our, heb sqwîtha badna.

Ny gafas Napoleon les vèth in pollgorow Pellen Ergh. Dell levery ev, desky dhe'n bestas yonk o meur moy y bris ès neb gweres dhe'n re-na o tevys solabrës. Dell wharva, Jessy ha Blejen an Gog a wrug golovas a verr spÿs wosa gool an deys, ha genys veu naw colyn crev dh'aga dyw. Kettel vowns y dydhenys, Napoleon a wrug remôvyva pùb huny dhyworth an vabm ha leverel ev dhe omgemeres rag aga dyscans. Ev a's hùmbroncas in tâlyk in bàn, ma nag o dhe dhos dhodho ma's dre skeul a'n rom hernessya, ha'ga gwetha i'n tyller-na in dadn gudh, ma fowns y ankevys yn scav gans oll an re erel.

Mystery an leth eus ow mos prest mes a wel, y feu hedna scon clerhës. Kemyskys veuva in brows an mogh pùb dèdh. I'n tor'-ma yth esa an avallow avarr owth athvejy, ha frûtys codhys ow strola gwels an avalednek. An bestas a wrug desevo's y fedha an re-ma bos rydnys, yn eqwal inter pùb huny, dell o ûsys. Udn jèdh, bytegyns, y teuth arhadow, cùntell oll an frûtys codhys ha'ga dry dhe'n rom hernessya rag may halla an mogh aga debry. Re a'n bestas erel a wrug croffolas, mès heb prow vèth. Oll an mogh o unverhës wâr an poynt-ma, Pellen Ergh ha Napoleon kekefrës. Y a wrug danvon Gwihal rag styrya an mater dhe bùbonen.

“A gowetha!” ev a grias. “Govenek a'm beus, na vydnowgh desmygy bos an mogh ow qwil hebma in spyrya a honenuster ha bleynorieth. In gwir, cas yw leth hag avallow gans lower onen i'gan mesk. Cas yns y genef vy. Pàn wren ny kemeres an taclow-ma, mentênya agan yêhes yw oll an porpos. In leth hag avallow (th'YW prevys, a gowetha, gans Sciens) yma lies tra eus a res porres dhe bùb hogh ha porhel rag body saw. Ny mogh, yth on ny gwerynoryon a'n brës ha preder. Yma oll an trevnans ha dyghtyans a'n amêthva-ma ow powes warna ny. Dèdh ha nos yth eson ny mer a'gas salowder. Rag agas kerensa

why yth eson ny owth eva an leth hag ow tebry an avallow. A worowgh an pëth a wharvia mar pen ny, an mogh, ow fyllel í'gan dúta? Jowan a vensa dos arta! Eâ, Jowan a vensa dos arta! Dar sur, a gowetha," Gwihal a grias, ogas yn othobmak, hag ev ow terlebmel a'n eyl tenewen dhe'n aral ha gwevya desempys y lost, "sur nyns eus best vëth í'gas mesk yw parys dhe weles Jowan devedhys arta?"

Now yth esa udn dra mayth o an bestas certan yn tien anodho, ha hèn o nag êns y parys dhe weles Jowan devedhys arta. Pàn veu gorrys ragthans í'n tremyn-ma, ny's teva leverel wâr y bydn namoy. Mentênya an mogh in poynt dâ, fest apert o hedna mater a bris. Ytho y feu assentys heb argyans na felha dhe settya an leth ha'n avallow codhys adenewen (kefrës an avallow a'n drevas hy honen pàn wrellons y athvejy), abarth an mogh yn udnyk.

CHAPTRA 4

Warbydn an hâv adhedwedes y feu nowodhow a'n pëth a wharva in Amêthva an Bestas omlêsys dres hanter an pow. Pùb dëdh Pellen Ergh ha Napoleon a wre danvon hes a gelemy, ha'ga gorhebmy'n o kemysky gans enevales í'n godrevow ogas, gwil derivas a'n Rebellians, ha desky dhedhans an gân *Bestas a Gernow*.

I'n mên-termyn yth esa Mêster Jowan a'y eseth dre vrâs in barr poblek 'An Lion Rudh' in Dynas Castel, ow croffolas orth seul o parys dhe wolsowes a'n anjüstys uthyk a súffras ev, dianedhys in mes a'y dhâ dre wrians gre gog a vestas. An tiogow erel a vydna ùnderstondya y bliit, saw scant ny rosons y gweres dhodho. Yth esa kenyer onen ow covyn in y gowosesow hag in dadn gel fatla ylly ev kemeres neb prow a veschauns Jowan. I'n gwelha prës, perhednyon an dhyw vargen tir amaly's ryb Amêthva an Bestas o drog-acordys pùb termyn. Onen a'n barginys, cries Coos Lowarn, o amêthva vrâs mès dysprêsys, coth hy fassyon, meur overdevys gans gwedhek, hag oll hy forwels gyllys dhe goll ha'y heow methus aga studh. An perhen, Mêster Pilkington, o tiak hebask a'n dus jentyl, whensys dhe spêna y dermyn in pyskessa pò in helghya acordyng dhe'n sêson. An amêthva aral, cries Gwel Lader, o byhadna ha sensys gwell hy stât. Mêster Frederick o an perhen, smat sotel, prest in neb ken dhyrag an gort ha tydn y hanow dybyta in pùb negys. Kebmys cas o an eyl gans y gela, ma na yllens y agria tra vëth yn êsy, rag dyffres aga les aga honen kyn fe.

Byttele, an re-ma a wrug kemeres scruth, aga dew, a'n rebellyans in Amêthva an Bestas, hag oll an freder o lettya an bestas í'ga barginys ynysy rag desky lowr in y gever. Wostallath yth esens y ow qwil wis a scorn orth an conceyt bestas dhe dhyghtya godref rag kerensa aga honen. Mothow vëdh oll an dra kyn pedn dyw seythen, yn medhans. Y a wrug whedhla fatell esa bestas amêthva Trevanor (glenys stowt êns y dhe'n hanow Trevanor; hanow 'Amêthva an Bestas' ny wodhyens y godhevel), tell esens y owth omlath an eyl gans y gela heb hedhy, hag anjy dhe storvya scon dre nown. Warlergh termyn dhe bassya ha'n bestas heb bos storvys, dell veu apert, Frederick ha Pilkington a wrug chaunjya aga hân ha dallath còwsel a'n hager-sherewneth esa ow florsya in Amêthva an Bestas. Whedhlys o fatell esa an bestas an eyl ow tebry ena y gela, hag an eyl ow tormentya y gela gans margh-hern tobmys rudh, hag ow sensy aga benenreydh avell pethow kebmyn. Ot an sewyans mar mydny's rebellya erbydn lahys an Natur, yn medh Frederick ha Pilkington.

Bytegyens, ny veu an whedhlow-ma cowl-gresys bythqweth. Yth esa ger a wodref wondrys ow mos stella adro, in form gabmys dyscler, ger a dyller may feu mab den dianedhys ha'n bestas gesys dhe dhyghtya aga negys aga honen, ha dres oll an vledhen yth esa todn a worthter ow reseck der an pow. Yth esa terewy dov aga nas ow trailya gwyls desempys, yth esa debes ow terry an ke hag ow tevôrya an müllyon, yth esa buhas ow pôtya an kelorn godra, yth esa mergh an helgh ow sconya an labm, ha'n marhak dehesys sket wâr y bedn. Dres pùptra, ton *Bestas a Gernow*, ha'n geryow kefrës, o dhe gafos in pùb plâs. An gân a veu marthys scon alês. Ny yll mab den ma's mos in conar pàn wrellens y clôwes an gân-ma, kynth esens y ow fâcy, hy dhe vos wharthus oll. Ny wodhons y convedhes, yn medhans, fatla yll nebonen, best kyn fe, whansa cana flows mar dhyflas. Bÿth pàn ve best kychys orth hy hana, ev a gafas castik heb let. Mès nyns o an gân dhe gompresa. Y fedha an molhas du orth hy whybana í'n kêweyth, an kelemy orth hy hûyal í'n elow, hy o kemysky's in tros an govolyow hag in kessenians clegh

an eglos. Ha pàn wrug mab den hy clôwes, yth esens y ow crena yn cudh, ow percêvyva inhy dargan a'ga therryjy a dheu.

Mis Hedra abrës, an ÿs pàn o trehys ha radn anodho fustys, hes a gelemy a dheuth in udn droyllya dres an ebron ha skydnya wâr vuarth Amêthva an Bestas in frobmans a'n fretha. Jowan hag oll y wesyon, gans hanter-deg aral a Coos Lowarn ha Gwel Lader, o tremenys der an yet pypm y bredn, hag yth esens y ow tos wâr hens an kertys in rag, wor'tu ha'n wodref. Yth esa pùb huny ow ton lorgh brâs, saw Jowan, hag ev ow kerdhes tyller arâg gans godn in gavel. Dell o apert, aga forpos o saya daskemeres an bargin tir.

Gwaitys êns y nans o pell, ha pùptra o darbarys wâr aga fydn. Pellen Ergh a wrug studhya lyver coth a gaskergh Jûlyûs Cesar. kefys í'n chy tiak, ha'n ober defendya o rës dh'y jarj ev. Leverys veu arhadow snell, hag in bohes termyn oll an bestas o desedhys, pùbonen í'n tyller ewn.

Kettel dheuth an dus in nes an treven, Pellen Ergh a dhyllas y gensa gorth-assaultyans. Oll an kelemy, pymthek warn ugans aga nùmber, a wrug neyja obma hag ena dres an dus kettep pedn, ha mûtya warnodhans a'n air. Ha pàn esa an dus owth omweres in dadnans, an godhow, cudhys adrëv an ke bys í'n prës-ma, a wrug fysky in mes ha piga tydn aga gelvyn wâr bùb fer. Nyns o hebma, bytegyns, ma's castrevnans a skyrmysya scav, nebes deray y borpos, ha'n dus a dhefendyas an godhow yn êsy gans aga lorhow dhe ves. Í'n tor'-ma Pellen Ergh a dhyllas y assaultyans a'n secùnd omwith. Mûryel, Benjamyn, hag oll an deves, hùmbrynkys gans Pellen Ergh, a wrug fysky wâr rag, ha pockya ha cornya an dus a bùb tu, ha Benjamyn owth omdrailya ha'ga cronkya gans y garnow bian. Mès unweyth arta an dus, ha'ga lorhow ha'ga botas kentrow, o re grev dhe wodhaf. Desempys, pàn grias Pellen Ergh in udn wihal, pèth o sin rag omdedna, oll an bestas a wrug trailya ha fia der an porth hag a'y dhe'n buarth.

An dus a levas garm vycory. Aspies veu aga eskerens in fo, dell wrussons y desmygy, hag anjy êth in udn jâcya, oll in deray. Saw hèn o very meder Pellen Ergh. Peskytter may fowns y aberveth teg í'n garth, an try margh, an teyr buwgh, ha'n remnant a'n mogh ow scolky a í'n boujy in dadn gudh, y a dheuth sodyn in mes a'n tu dhelergh, ha lettya scappyans. Lebmy Pellen Ergh a wrug an sin rag omsettyans. Ev y honen a wibyas strait warbydn Jowan. Ha Jowan a'n gwelas wâr nùk, ha derevel y wodn, ha tedna. Pelenygow a'n godn a wrug fynegly lies lînen wâr geyn Pellen Ergh, hag udn dhavas codhys yn farow. Heb powes pols vèth, Pellen Ergh a dowlas y bymthek ston orth garrow Jowan. Dehesys veu Jowan aberth in pil teyl ha'y wodn êth scullys in mes a'y dhorn. Saw an syght moyha uthyk oll o Boxesor, rampyng wâr y dreys delergh, ha'y garnow hernys brâs ow qweskel yn whyls, kepar ha staloun. An kensa bobm a gachyas gwas stâbel a Coos Lowarn wâr y grogen ha'y worra dhe wroweth í'n lis alês. Pàn y'n gwelons, lower den a wrug gasa aga lorgh dhe godha ha saya diank. Own fol a's kemeras, hag oll an bestas warbarth orth aga châcya dewhans dre'n garth, adro hag adro. Cornys vowns y, ha pôty, ha brathys, ha trettys. Kenyver best í'n wodref a wrug venjya warnodhans in y gis y honen. An gath kefrës a labmas desempys dhywar do wâr scodhow bugel lodnow ha palas gans hy ewynas in y godna, hag ev owth uja in scruth. Í'n pryjweyth mayth o an hens heb lestans, an dus a veu pès dâ gans fysky mes a'n garth ha scappya tro ha'n bednfordh. Indelma, kyn pedn pypm mynysen warlergh an woresskynva, yth esens y owth omdedna meur aga sham wâr an keth fordh may teuthons y kyns, ha hes a wodhow ow tythya orth aga heyn hag ow piga prest aga fer bys í'n yet.

Oll an dus o gyllys saw onen. Í'n buarth yth esa Boxesor ow palvala gwas an stâbel gans y garn, hag ev a'y wroweth í'n lis, fâss dhe'n dor. Th'esa Boxesor owth assaya y drailya. Ny wrug an gwas gwaya màn.

"Marow yw," yn medh Boxesor, meur y dristans. "Whans vèth a hedna ny'm bo. Nakevys, dell en vy hernys. Pyw a grës na wrug vy aborpos?"

"Amuvyans ny'th tegoth, a goweth!" Pellen Ergh a grias, ha goos ow tevera whath in mes a'y woliow. "Gwerrya yw gwerrya. Dâ nyns yw mab den ma's yn farow."

"Nyns ov vy whensys dhe gemeres bêwnans, unweyth mars yw bêwnans mab den," a wrug Boxesor dasleverel, ha'y lagasow leun a dhagrow.

“Ple ma Molly?” onen a’n bestas a grias.

In gwir, nyns o Molly dhe gafos in neb le. Rag tecken y feu brawagh brâs. Yth esa dowt an dus dh’y shyndya neb fordh, pò kefrës dh’y argibya. Worteweth, bytegyms, hy a veu trovys, omgelys in hy stalla, ha’y fedn cudhys in cres gora an presep. Hy êth in fo, an godn kettel veu tednys. Ha pàn dheuth an re erel arta, wosa hy hafos, anjy a wrug godhvos gwas an stâbel sawyes ha scappys, rag ny veuva ma’s clamderys.

An bestas o dascuntellys lebmyn in frobmans a’n fretha, ha pùbonen ow terivas in voys uhel oll y wrÿth i’n vatel. Y feu solempnyta knack obma a’n vycory. An baner a veu hâlys in bàn ha *Bestas a Gernow* a veu kenys lower torn, hag y wharva encledhyas furvus a’n dhavas o ledhys, ha spernen wydn plynsys wâr hy bedh. Ryb an bedh Pellen Ergh a wrug arethya cot, ha poosleva otham dhe genyver eneval bos parys dhe verwel rag kerensa Amêthva an Bestas mar pedha res.

An bestas a wrug ervira unver dhe establyshya medal a vresel, ‘Gorvest Kensa Class’, ha hedna comendys dystowgh dhe Pellen Ergh ha dhe Boxesor. An medallys o bath brest (yth êns y tegednow mergh kefys i’n rom hernessya), dhe wysca de Sul ha pùb gool. Inwedh yth esa ‘Gorvest Secùnd Class’, ha hedna comendys wosa mernans dhe’n dhavas ledhys.

Y feu dadhel hir a’n qwestyon, pèth a vèdh hanow an vatel. Wâr an dyweth, hy a veu henwys Batel an Boujy, rag an gorth-assaultyans dhe wharvos i’n tyller-na. Godn Mêster Jowan a veu kefys a’y wroweth i’n lis, ha godhvedhys tell esa cartryjednow provies i’n chy tiak. Ervirys veu settya an godn ryb troos peul an baner, kepar ha canon, ha’y dedna dywweyth pùb bledhen – an dêwdegves mis Hedra, pedn bloodh Batel an Boujy, hag arta pùb Golowan, o pedn bloodh an Rebellyans.

CHAPTRA 5

An gwâv ê whath in rag, ha Molly moy ha moy troblus. Yth esa hy ow tos dhe’n whel pùb myttyn yn holergh hag ow leverel in udn omdhyvlâmya fatell gùsca hy re bell, hag ow croffolas bos painys kevrînek dhedhy, kynth o hy ewl boos yahus teg. Wâr pùb skeus yth esa hy ow scappya an ober rag mos dhe’n poll eva, le may fedha hy, sevys fol, ow meras stark wâr hy hevelenep i’n dowr. Saw inwedh yth esa whedhel a neppèth moy sad. Udn jèdh, pàn esa Molly ow rôsya aberth i’n garth heb awêr, ow flyrtya hy lost hir hag ow tensel garren a wora, Mùllyonen a’s kemeras dhe’n eyl tenewen.

“Molly,” yn medh. “Res yw dhybm leverel nampèth pòr sad dhis. Hedhyw myttyn me a’th welas, ha ty owth aspia dres an ke usy ow tyberth Amêthva an Bestas orth Coos Lowarn. Yth esa neb gwas Mêster Pilkington sevys a’n tu aral dhe’n ke. Ha – th’esen vy pell dhyworthys, saw namnag ov vy certan a’n syght – yth esa va ow talkya genes ha te ow sùffra ev dhe jersya dha dhewfrik. Pandr’yw mênyng hedna, Molly?”

“Ny wrug ev! Nyns esen vy! Heb gwrioneth yw!” Molly a grias, ha dallath terlebmel ha pawa an dor.

“Molly! Mir orthyf i’m fâss. A wrêta ry dhybm ger dha onour, nag esa an den ow chersya dha dhewfrik?”

“Heb gwrioneth yw!” yn medh Molly arta, saw ny wodhya meras orth Mùllyonen in hy fâss, ha hy a wrug fia sket dhe fo ha ponya bys i’n park.

Y teuth tybyans dhe Mùllyonen in hy fedn. Heb leverel tra vèth dhe’n re erel, hy êth dhe stalla Molly ha trailya an cala gans hy harn. Cudhys in dadn an cala yth esa crug bian a dhernygow shùgra ha lower tos rybanys a lies colour.

Treddeth a’y wosa, Molly êth mes a wel. Tremenyys veu seythednow ha ny wodhya best vèth pleth esa hy. Dhana an kelemy a dherivys fatell wrussons y aspia Molly a’n barth aral dhe Dynas Castel. Hy a veu inter dywvregh scavgarr keun paintys kempen, rudh ha du, esa a’y sav dhyrag tavern. Yth esa den tew, rudh y vejeth, ha lavrak checker ha poltregas in y herwyth, ha semlant dhodho a davernor, ow chersya hy dewfrik ha ry shùgra dhe dhebry. Blew hy horf o nowyth trehys, ha hy ow qwysca ryban

cogh adro dh'y hudyn arâg. Lowen o hy, dell hevel, kebmys a dherivas an kelemy. Ny wrug nagonen a'n bestas campolla Molly bythqweth namoy.

Mis Genver y teuth yênyder tydn i'n gewar. An dor o mar gales avell horn, ha ny yllens y gwil tra vèth i'n gwelyow. Sensys veu lies metyans i'n skyber vrâs, hag yth esa an mogh bysy lowr, ow towledna oll an ober rag an nessa sêson. Degemerys veu soladhêdh yn kebmyn, fatell dal an mogh ervira pùb negys a bolycy dhe'n wodref, rag an re-ma dhe vos apert moy skentyl ès an bestas erel, kynth o res fast'he aga ervirans dre vôtians a'n moyhariv. An proces-ma a via dâ lowr, mar ny ve Pellen Ergh ha Napoleon owth omdhal heb hedhy. An dhew-ma a vydna dyssentya an eyl orth y gela tûchyng pùb poynt mayth o dyssent possybyl. Mar mydna an eyl profya gonys moy erewy gans barlys, certan y fensa an aral demondya moy erewy kergh. Mar mydna an eyl leverel an gwel-ma pò an gwel-na dhe vos gwyw yn tien dhe gawl, an aral a vensa declarya nag yw tyller vas dhe dra vèth ma's gwredhlosow. Dhe bùbonen a'n dhew yth esa bagas colîty, ha garow veu lies dadhel. I'n Metyansow y fedha Pellen Ergh ow perswâdya an moyhariv yn fenowgh, der y arethyow spladn, saw Napoleon o gwel i'n mên-termyn, ow cùntell scodhyoryon dhodho ev. Ev a wrug soweny yn arbednyk in mesk an deles. Ûsadow an deles agensow o brivya "Treys peswar dâ, dew hager-dra" i'n ewn termyn hag anwyw an pryjweyth kefrês, ha lies treveth y fedhens y ow coderry an Metyans indelma. Yth o dhe verkya fatell vydnens y dallath "Treys peswar dâ, dew hager-dra" orth kenyer poynt a voyha pris in arethyow Pellen Ergh. Studhyans dour a wrug Pellen Ergh a nebes nyverow coth *Amêthyth ha Magor Lodnow*, kefys i'n chy tiak, hag ev o leun a dowlen rag nowedhy, rag gwelhe. Y gows o deskys brâs a dhowrgledhyow, gorha glas, hag atal alcalîn, hag ev a wrug reckna ragdres completh a gonstrîna dhe'n bestas, kettep huny, gasa aga theyl dhe godha i'n gwelyow yn tydro, ken plâs pùb dèdh, ha hepcor lavur carya. Napoleon ny wrug y honen ragdres vèth, saw ev a lavaras, isel y lev, ragdresow Pellen Ergh dhe vos mothow wâr an dyweth, hag ev ow cortos gwell chauns, dell hevel. Mès an strif intredhans moyha sherp oll, hèn o an controversyta adro dhe'n velyn wyns.

I'n pras hir, ogas lowr dhe'n treven, yth esa godolgh o an uhella tyller i'n bargaen tir. Wosa arwhythra an dor, Pellen Ergh a wrug declarya an plâs-ma dhe vos tyller adhevîs rag byldya melyn wyns, may hallons y gweytha dynamô ha provia nerth tredanek dhe'n wodref. Der an nerth-ma y hyllens y golowy an stallys ha'ga thobma i'n gwâv, hag obery gans hesken rownd, dyvynyor us, jyn trehy mangels, ha darbar godra tredanek. Bythqweth ny glôwas an bestas tra vèth a'n par-ma (rag an wodref o onen coth hy fassyon, ha'y jynweyth a'n moyha sempel), hag yth esens y ow colsowes meur aga marth pân wrug Pellen Ergh gorhana gans y dhesmygyans a jynys barthusek, a ylly kemeres oll an ober, ha'n bestas gesys dhe bory attès wâr an park pò dhe welhe aga brès, ow redya, ow kescôwsel.

Cowl-dôwllys veu towl Pellen Ergh rag an velyn wyns wosa bohes seythen. An moyha radn a'n manylyon jynweythek a dheuth in mes a dry lyver ow longya dhe Vêster Jowan – *Desky Mil Greft Chy, Bryckyor Kettep Huny*, ha *Tredan dhe'n Dalathor*. Avell studhva Pellen Ergh a wrug ûsya crow mayth esa leur predn ûsys kyns rag gorellow ha gwyw dhe dhelînyans. Ev o degës obma, mes a wel, dres lies our pùb torn. Gans y lyfryow fast egerys in dadn ven, ha gans calhen sensys inter mellow y baw, y fedha ev ow qwaya uskys obma hag ena, ow keworra lînen wosa lînen hag ow qwil sonyow kepar ha kynvan isel in y frobmans brâs. Tabm ha tabm yth esa an dowlen ow tevy bys in bùsh completh a werthyjyow dornygel ha rosow densak, ha moy ès hanter a'n dor leun anodho. Dhe vreus an bestas erel, yth o an dra anconvedhadow, mès marthys y deyth. Y fedha oll an bestas ow tos ha meras orth delînyans Pellen Ergh unweyth dhe'n lyha pùb jorna. Y fedha kefrês an yer ha'n heyjy ow tos, hag anjy gans rach, na wrellons y tretta wâr verkys an galhen. Only Napoleon a wrug sensy y honen pell. Ev a dheclaryas y vos warbydn an velyn wyns in pùb poynt oll. Udn jêdh, bytegyens, ev a dheuth heb y wetyas rag examnya an dowlen. Ev a gerdhas yn poos adro dhe'n crow, meras dour orth manylyon an dowlen, ha frigwhetha meur y scorn. Ena ev a savas polta, hag aspia dre gornet y lagas. Ena ev a dherevys desempys y arr, ha pîsa dres an dowlen, kyns kerdhes in mes heb leverel ger vèth.

An gemeneth o rydnys yn town dre negys an velyn wyns. Nyns esa Pellen Ergh ow naha fatell vedha hy byldya ober cales. Res o cledhya meyn ha'ga derevel in fosow. Res o gwil an golyow. Dhana y fedha otham a dhynamôs ha caplys. (Fatla yllens y cafos an re-ma, ny wrug Pellen Ergh styrya màn.) Saw yth

esa va owth afydhya anjy dhe golenwel an towl in udn vledhen. Ha wosa hedna, dell wrug ev erya, kebmys ober a vedha sparys, ma na vydna an bestas lavurya ma's treddeth an seythen. Napoleon, wâr an tu aral, yth esa ev owth argya fatell o an otham gwir i'n tor'-na encressya an ascoryans a sosten, ha mar mednons y gwybessa gans melyn wyns, tell viens y oll storvys dre nown. An bestas a wrug formya dew vagas dyberthys in dadn an garmow, "Vôtya rag Pellen Ergh ha'n seythen treddeth" ha "Vôtya rag Napoleon ha'n presepe leun". Only Benjamyn ny wrug jûnya na dhe'n eyl bagas na dh'y gela. Ev a sonya cresy an sosten dhe vos palsa na an velyn dhe sparya lavur. Mar pêdh melyn pò na vëdh, dell levery ev, an bêwnans a wra mos in rag dell êth bythqweth – hèn yw, kepar ha'n pla.

Dres strif adro dhe'n velyn, yth esa qwestyon inwedh, fatla yllens y gwil defens a'n wodref. Dell o convedhys gans pùb huny, kyn feu mab den fethys in Batel an Boujy, lyckly o anjy dhe saya unweyth arta, ha moy determys, dascafos an amêthva ha restorya Mêster Jowan. Yth esa dhedhans chêsôn dhe voy rag gwil hedna, drefen nowodhow a'ga fethans solabrës dhe lêsa der an pow, ha'n bestas i'n godrevow kentrevak o fyslak fest. Avell ûsadow, ny veu Pellen Ergh ha Napoleon unverhës. Acordyng dhe Napoleon, res o dhe'n bestas cafos godnys ha desky aga thedna. Acordyng dhe Pellen Ergh, res o danvon moy ha moy a gelemy ha sordya rebellyans in mesk an bestas i'n godrevow erel. Th'esa an eyl owth argya, mar ny yllens y gwil defens, y fedhens y conqwerrys, ha hedna heb dowt. Dell argya an aral, mar wharva rebellyans in pùb le, ny via otham vëth a dhefens. Yth esa an bestas ow colsowes kensa dhe Napoleon, nessa dhe Pellen Ergh, ha ny yllens y ervira pyneyl a levery an gwir. Heb wow, pùb termyn yth êns y agries gans pynag a ve an present arethor.

Wâr an dyweth, y teuth an jëdh may feu towlen Pellen Ergh cowl-wrës. I'n Metyans de Sul a'y wosa, an qwestyon, a vydneyns y dallath byldya an velyn wyns, bò na vydneyns, y fedha bos vôtys. Pàn wrug an bestas omgùntell i'n skyber vrâs, Pellen Ergh a savas in bàn, ha kynth o y gows prest goderrys gans brivyans an deves, ev a styryas oll y rêsons rag byldya an velyn. Ena Napoleon a dheuth wâr dreys rag gortheby. Ev a lavaras, pòr isel y lev, fatell o an velyn wyns tra fol glân ha tell vydna cùssulya dhe bùbonen sevel orth vôtya rygthy. Hag arta esedhys veuva, wâr nùk. Scant nyns o an areth moy ès hanter-mynysen, ha nyns o bern dhodho, dell hevel, pan effect a wrug ev. I'n tor'-ma Pellen Ergh a savas heb let, ow cria an deves dhe daw pàn wrussons y brivya moy, hag abarth an velyn ev a dheveras plêdyans leun y golon. Bys i'n eur-ma, scodhyans an bestas o rydnys yn kehalval, ogas lowr, mès desempys y fowns y oll tanyes gans vesyon Pellen Ergh. Dre lavarow a'n spladnha ev a bortreyas Amêthva an Bestas, fatla ylly hy bos, pysketter may fe ober dyflas lyftys orth keyn an bestas dhe ves. Yth esa y dhesmygyans ow resek lebmyn pell in hans dhe dhyvynyor us ha jyn trehy tùmryp. Tredan, yn medh, a yll gweytha jyn fusta, ardar, harrow, rolbren, ha mejor ha colmor, kefrës provia dhe bùb stalla golow tredanek, dowr pooth ha yëyn, ha tobmor tredanek. Pàn worfednas y areth, nyns esa dowt na felha, fatla vedha an vôtyans ow mos. Saw i'n very prës-na Napoleon a savas in bàn ha gans golok arbednyk wâr Pellen Ergh a gorn y lagasow ev a levas son tydn kepar ha kyny, son na wrug nagonen clôwes dhyworto kyns.

Dystowgh y feu hardhva uthyk wâr ves, ha naw ky cowrek, ha gùdhùgen a votodnow brest i'ga herhyn, a dheuth ajy dhe'n skyber in udn labm. Y a wibyas in ewn fordh wâr y bydn, hag ev owth omdhehesy mes a'y dyller scant adermyn rag diank orth an awednow brathus-ma. Ev êth sket der an daras hag anjy ow châcy. Re sowthenys, re vrawehys rag gôwsel, oll an bestas a wrug sewya in udn rùth hag aspias orth an helgh. Yth esa Pellen Ergh ow ponya dres an pras hir, tro ha'n bednfordh. Yth esa va ow ponya dell na yll ma's hogh ponya, ha'n keun owth holya clos. Ev a wrug trebuchya yn sodyn. A ny wrowns y gachya sur? Saw ev a savas arta in bàn, ha ponya snell dhe voy, mès yth esa an keun arta ow nes'he. Namna wrug onen anodhans degea awednow wâr lost an foesyk, ha Pellen Ergh a'n sqwychyas ha scant y selwel adermyn. Nena ev a gafas nerth brâssa vëth ha slynkya bohes mësva dhyragthans der an ke, ha ny veuva gwelys namoy.

Tewys hag ownekhës, an bestas a wrug skolkya tre i'n skyber. An keun a dheuth dyson in udn lebmel. Orth an dallath nyns esa desmyk dhe nagonen, a ble o an creatùrs-ma devedhys, saw y feu gorthyp scon: an kelyn êns y, an re a gemeras Napoleon dhyworth an vabm ha maga yn pryva. Kyn rag o an keun-ma cowldevys na whath, hùjes êns y, ha fers aga semlant kepar ha bleydhas. Yth esens y ow clena

dhe Napoleon. Yth o dhe verkya fatell wrêns y gwevy a lost dhodho i'n keth fordh dell vydna an keun erel gwevy orth Mêster Jowan.

Napoleon, ha'n keun orth y holya, a wrug eskyna wâr an leur uhel, le may feu Major sevys kyns rag gwil y areth ev. Napoleon a nôtyas, na vedha an Metyans sensys pùb Sul na felha. Nyns eus otham a vetya, yn medh, ha wastya lies our. I'n termyn a dheu kenyer qwestyon a'n wodref ha'y gwythres a vèdh ervirys gans kessedhek specyal a'n mogh, hag ev i'n gader. An pollgor-ma a vydn metya yn pryva ha derivas an ervirans dhe'n re erel a'y wosa. An bestas a vydn omgùntell myttyn Sul hogen rag salujy an baner, cana *Bestas a Gernow*, ha recêva arhadow dhe'n seythen a dheu. Saw debâtyans ny vèdh màn.

Awos aga scruth kemerys i'n banyshment a Pellen Ergh, an nôtyans-ma a wrug amaya an bestas yn frâs. Re anodhans a vensa protestya mar teffens y ha trouvy argyans compes. Troblys veu Boxesor y honen. Ev a dednas y scovornow wâr dhelergh, shakya cudyn y dâl nebes tro, ha strîvy rag restry preder. Saw tra vèth ny gafas ev worteweth dhe leverel. Re a'n mogh aga honen, bytegyngs, o moy helavar. Peswar porhel yonk, esedhys wor'tu arâg, a levas gwith tydn a dhyssent, hag y a labmas aga feswar wâr dreys ha talkya oll i'n kettermyn. Saw desempys an keun a'ga eseth adro dhe Napoleon a sonas gromyal down ha leun a wodros, ha'n porhelly a wrug tewel hag esedha unweyth arta. I'n tor'-na an deve a dhalathas brivyans dres ehen a "Treys peswar dâ, dew hager-dra!" ow turya peswora radn a'n our, hag otta dyweth dhe bûb spâs debâtya.

Wosa hedna Gwihal a veu danvenys adro dhe'n wodref rag styrya an arayans nowyth dhe'n re erel.

"A gowetha," yn medh, "govenek a'm beus oll an bestas dhe dalveja pygebmys usy Coweth Napoleon owth offrydna rag acceptya an lavur addys-ma dhodho y honen. Na wrewgh soposya, cowetha, ober an hûmbrynkyas dhe vos plesour! I'n contrary part, omgemeryans down ha poos yw hedna. Yma Coweth Napoleon ow cresy, creffa whath ès dell cresowgh why, bos pùb best kehal. Lowen via va mar allowgh why ervira taclow rag agas honen. Saw traweythyow y halsewgh ervira cabm, cowetha, hag assa via mothow brâs! Mar fednowgh why holya Pellen Ergh, ha'y hunros a velyn euver? Pellen Ergh! hag ev le gwyw, dell woryn lebmyn, ages javal ha jaudyn."

"Ev a wrug omlath gans coraj in Batel an Boujy," yn medh nebonen.

"Coraj nyns yw lowr," yn medh Gwihal. "Lelder hag obeyans yw moy aga fris. Ha tûchyng Batel an Boujy, y teu dèdh, dell gresaf, may fèdh kevrads Pellen Ergh convedhys dhe vos pòr worlywys. Dyskybleth, a gowetha, dyskybleth dhour! Ot an devîs rag hedhyw. Udn fâls-stap, ha'gan eskerens snell omsettys warnan ny. Dar, cowetha, nyns eus whans dhywgh a Jowan dewhelys?"

Anwortheadow o an argùment unweyth arta. Nyns esa whans a Jowan dewhelys, dowt vèth. Mar pe debâtya myttyn Sul lyckly dh'y dhry arta, dhana res o cessa heb debâtya. Boxesor, wosa termyn lowr, a wrug gorra an comen voys in geryow, ow leverel: "Mar y'n lever coweth Napoleon, ny yll bos ma's ewn." Alebma rag, ev a dhegemery in poynt a skians, "Napoleon ra pùb eur yn tâ," kefrës ha'y er scochon pryva "Me'vedn lavurya'n creffa."

An gewar êth solabrës in hynon ha dalethys veu gwaynten ha'n termyn aras. An crow may whrug Pellen Ergh delînya y dowlen a'n velyn wons o degës, hag yth esens y oll ow tesmygy an dowlen wâr an leur dhe vos defendys dhe ves. Deg eur pùb myttyn Sul y fedha an bestas owth omgùntell i'n skyber vrâs rag recêva arhadow an seythen. Crogen pedn Major coth, heb kig namoy, a veu dysencledhys i'n avalednek ha settys wâr gef orth troos peul an baner, ryb an godn. Warlergh hâlya an baner in bàn, res o dhe'n bestas mos dres an grogen in udn rew, revronsus aga gis, kyns entra dhe'n skyber. Hedhyw i'n jèdh nyns êns y na felha esedhys oll warbarth dell o úsadow an termyn passys. Y fedha Napoleon, ha Gwihal gans ken porhel cries Mynymûs, ha talent marthys dhe'n porhel-ma a gomposya cân ha bardhonak, a'ga eseth wâr an soler a'n parth arâg, ha'n naw ky yonk in hanter-kelgh adro dhedhans, ha'n porhelly erel esedhys a'n tu dhelergh. Yth esa an remnant a'n bestas esedhys rag meras an re-ma, i'n radn vrâs a'n skyber. Y fedha Napoleon ow redya arhadow an seythen, garow y gis kepar ha soudor, ha wosa cana *Bestas a Gernow* unweyth only, oll an bestas a wrug dyspersya.

An tressa Sul warlergh banyshment Pellen Ergh, an bestas a glôwas gans marth fatell wrug Napoleon nôtya an velyn wyns dhe vos byldys a verr spÿs byttele. Ny lavaras ev skyla vèth rag y jaunj a veder, saw ev a warnyas an bestas dell vèdh an ober-ma ow temondya whel pòr gales; y fèdh res martesen lehe aga vytel kefrès. An towlen, bytegyns, o cowl-barusys, bys í'n byhadna manylyon. Kessedhek specyal a vogh a wrug hy hollenwel dres an dewetha teyr seythen. Byldya an velyn, gans nebes gwelheans warbarth, o recknys ober a dhyw vledhen ogas lowr.

Gordhuwher Gwihal a styryas dhe'n bestas erel yn pryva, bythqweth nag o Napoleon settys warbydn an velyn in gwrioneth. Í'n contrary part, ev a wrug hy scodhya í'n very dallath, ha'n towlen dhesîns gans Pellen Ergh wàr leur crow an gorellow o ledrys in mes a scrîvyow Napoleon y honen. An velyn, in gwir, o tybyans Napoleon yn tien. Praga dhana, nebonen a wovydnas, y lavaras ev mar grev wàr hy fydn? Dhe Gwihal y teuth obma tremyn fest sotel. Hedna, yn medh, o felder Coweth Napoleon. Ev a *hevelly* bos warbydn an velyn, avell cast rag ryddya an wodref a Pellen Ergh, o person leun a beryl ha drog-awedhyans. Abàn yw Pellen Ergh remôvys, an dowlen a yll mos in rag heb mellyans dhyworto. Hebma, yn medh Gwihal, o tra dhâ henwys tacter. Ev a lavaras lower torn, "Tacter, a gowetha, tacter!" ha terlebmel adhedro ha sqwychya y lost gans wharth mery hudhyk. Nyns o an bestas sur a'n ger ha'y vènyng, saw Gwihal a gowsas maga perswâdus, ha'n try hy esa ganso dre hap a wrug gromyal maga frâs aga braggyans, may fydnens y degemeres an styryans-ma heb govynadow namoy.

CHAPTRA 6

Oll an vledhen-na yth esa an bestas ow lavurya kepar ha kêthyon. Saw lowen êns y í'ga lavur, Nyns esens y ow perthy grêvons vèth orth otham a strîvyans pò omoffrydnans, hag anjy ow codhvos pùb ober dhe vos rag aga honen ha rag kerensa an re a'ga hynda í'n termyn a dheu, adar rag gre a vab den diek ha ladrus.

Der an gwaynten ha'n hâv yth esens y ow lavurya try ugans our an seythen, ha mis Est Napoleon a wrug declarya fatell vedha whel de Sul dohajèdh kefrès. Bodhek yn tien o an whel-ma, mès res o dhe bùppynag a ve estregys anodho cafos only hanter-vytel. Byttele, ny yllens y ma's gasa nebes ober heb y wil. An drevas a wrug soweny tùch le ès í'n dewetha bledhen, ha ny yll dew wel porposys dhe has gwredhlosow bos gonedhys í'n hâv avarr, dre rêson na vowns y erys lowr abrès. Gwaitys o dell vedha an nessa gwâv onen cales.

In negys an velyn wyns y feu problem heb y wetyas. Yth esa men-gledh dâ a galgh í'n wodref hy honen, ha tewas ha cyment lowr a veu kefys in onen a'n crowyow, ytho oll an daffar byldya a's teva. Saw ny wrug an bestas assoylya an problem, fatla allons y terry an veyn dhe dharnow gwyw aga brâster. Dell hevelly, nyns esa fordh dh'y wil ma's dre bygolow ha lorhow horn, ha ny ylly best vèth úsya an re-ma, rag na ylly sevel wàr y dreys delergh. Wàr an dyweth, wosa lower seythen a strîvyans euver, y teuth dhe nebonen tybyans ewn – gwil devnyth a'n dyskerghyans. Yth esa bùly cowrek, meur re vrâs dhe vos úsys í'ga present studh, hag anjy a'ga groweth yn pals wàr leur an men-gledh. An bestas a gelmy lovonow adro dhe'n bùly-ma, hag pùb huny í'n kettermyn, buhas, mergh, deves, kennyver best a ylly sensy lovan – kefrès an mogh a jùnya dhedhans í'n prejyow moyha tyckly – y fedhens y ow traggya an bùly, pòr othobmak an argerth lent, der an leder bys í'n very gwartha in bàn, hag ena owth aga herdhya dhywar vin an men-gledh, rag aga brêwy dhe dybmyn awoles. Carya an veyn pàn vowns y terrys, nyns o hedna complek. Yth esa an vergh ow tedna lies carg kert a veyn. Th'esa an deves ow traggya meyn onen hag onen. Mùriel ha Benjamyn a wrug yêwa aga honen dhe gert descadores coth, ha kemeres shara. Warbydn an hâv dewedhes yth esa creun lowr a veyn, ha'n bestas a dhalathas byldya, in dadn venystrans an mogh.

Mès proces lent ha lavurys o va. Yn fenowgh dèdh dien scant ny veu lowr rag draggya udn vulien vrâs dhe vin an men-gledh gans strîvyans nerthek oll, ha traweythyow pàn veu herdhyes dres an min ny wrug hy terry. Ny alsens y spèdya tra vèth heb Boxesor: y grefter o, dell hevelly, kebmys esa dhe oll an re erel warbarth. Pàn vydna an vùlien slyppya ha'n bestas ow cria in dyspêr, hag anjy draylys an vre wàr nans, pùpprès y whrug Boxesor tedna yn cales wàr an lovan ha frodna an vùlien dhe bowes. Tra

marthys o gweles fatell wrug ev lavurya an leder mêsva warlergh mêsva in bàn, ha'y anal uskys, ha bleyn y garnow ow scravynas i'n dor, ha'y denwednow brâs caglys dre whës. Yth esa Mullyonen orth y warnya par termyn a gemeres rach heb spêna y honen re arow, mès ny vydna Boxesor cola orty. Y dhew er scochon "Me'vedn lavurya'n creffa" ha "Napoleon ra pùb eur yn tâ", yth hevelly an re-ma fest lowr rag assoylya kennyver problem. Ev a wrug araya, rag may fydna an culyak y dhyfuna myttyn, try whartron our moy avarr in le hanter our. Hag in y dermyn frank, very nebes hedhyw i'n jèdh, y fedha ev ow mos y honen oll dhe'n men-gledh, rag cùntell carg a veyn derryys, ha'y dhraggya bys in tyller an velyn heb gweres vèth.

Nyns o an bestas in drog-plit dres an hâv, in despît dhe'n ober cales. Nyns esa dhedhans moy vytel ès dell veu in oos Jowan, mès dhe'n lyha nyns eus le anodho. Mar vrâs o an prow, nag esa otham saw maga aga honen, heb scodhya pypm scullyak a vab den inwedh, ma na alsa tra vèth aga fetha, ma's mothow a'n lacka oll. Ha'n gis milek a wil lies tra o moy effethus, ha lavur sparys. Whedna, rag ensampyl, o dhe wil gans perfethter ùnpossybyl gans mab den. Ha pelha, abàn nag esa best vèth ow ladra namoy, nyns esa otham keas pras dyworth tir ardar, ha hedna ow sparya showr a lavur mentênya keow ha yettys. Byttele, yth esa an hâv ow turya hag y talathas nebes tanowder heb y dhargan. Y feu otham oyl parafyn, kentrow, corden, byskyttys keun, ha hern dhe'n vergh. Ny ylly an re-ma bos ascorys i'n wodref. Moy dhewedhes y fedha otham has ha teyl creftus, ha cals toullys inwedh ha, worteweth, an jynweyth rag an velyn. Fatla ylly an bestas aqwîrya hebma oll, ny wodhya nagonen vèth anodhans.

Udn myttyn Sul, pàn wrug an bestas omgùntell ha kemeres arhadow an seythen, Napoleon a dheclaryas ev dhe ervira polycy nowyth. Alebma rag, y fedha Amêthva an Bestas kenwertha gans an barginys tir kentrevak: heb porposya profyt badna, mès only rag cafos daffar kebmys o res porrës. Otham an velyn wyns yw brâssa, yn medh, ès pùptra ken. Ytho, yma va ow restry gwertha das gora ha radn a'n drevas gwaneth i'n present bledhen, ha moy dhewedhes, mar pèdh otham a mona moy, re bo res gwertha oyow, rag gorholeth oyow dhe vos pùb termyn in Dynas Castel. An yer, yn medh Napoleon, a dal wolcùbma an offrydnans-ma avell aga shara arbednyk i'n byldyans a'n velyn.

Unweyth arta yth esa an bestas owth omsensy anês andyblans. Heb dêlya nefra gans mab den, heb kenwertha nefra, heb ûsya mona nefra – a ny veu an re-ma hag erel in cres an kensa cùssulyow fast, o kemerys i'n kensa Metyans trygh warlergh bansya Jowan? Yth esa pùb best ow perthy cov a'n cùssulyow; ow cresy, dhe'n lyha, dell esa cov. An peswar porhel yonk, neb a wrug protestya pàn dyleas Napoleon debâtya i'n Metyans, a gowsas warbydn an dra, meur aga dowt, saw tewys vowns y dystowgh gans gromyal uthyk a'n keun. Ena, avell ûsadow, an deveas a dhalathas aga hân "Treys peswar dâ, dew hager-dra!" ha composys veu an treuster in dadny. Wâr an dyweth Napoleon a dherevys y baw rag erhy tewel ha nôtya fatell wrug ev oll an arayans solabrës. Ny vèdh otham dhe vest vèth anodhans omdava gans mab den, pèth na via whensys wâr neb cor. Ev yw porposys dhe gemeres an hol begh wâr y warr y honen. Neb Mêster Whympier, atorny tregys in Dynas Castel, re wrug agria bos mainor inter Amêthva an Bestas ha'n bÿs wâr ves, ha vusytya an wodref pùb myttyn Lun rag recêva brenyans. Napoleon a worras dyweth dh'y areth gans y gry ûsys "Bêwnans hir dh'Amêthva an Bestas!", ha wosa cana *Bestas a Gernow* pùb huny a veu gesys dhe wary.

A'y wosa Gwihal a wrug walkya an wodref ha coselhe brës an bestas. Ev a wrug afydhya na veu ervirans gwrës bythqweth warbydn kenwertha hag ûsya mona, na veu profys naneyl. Desmygyans glân o hedna, neppèth a ylly bos helerhys dre lycklod dhe Pellen Ergh ha dallath oll y wowegneth. Re a'n bestas o whath nebes dowtys, saw Gwihal a wrug govyn yn coth, "Ow'why certan nag yw neptra hunrosys geno'why, cowetha? Eus covath a'n ervirans? Yw screfys in neb plâss?" Hag abàn nag esa tra vèth screfys a'n par-na, surhës o an bestas y whrussons y camdyby.

De Lun pùb seythen y fedha Mêster Whympier ow vusytya an wodref dell veu arayes. Ev o den bian, fel y semlant, ha barv scovarn dhodho, atorny munys y bractys, mès sherp lowr rag convedhes kyns ès ken onen fatell vedha otham dhe Amêthva an Bestas a vainor, ha radnles a vona dâ i'n dra. Yth esa an bestas ow meras orth y dharomres gans sort a vrawagh, hag anjy orth y woheles kebmys dell yllens y. Byttele, aspia Napoleon wâr beswar troos, ow ry arhadow dhe Whympier, sevys wâr dhyw arr, a

sordyas balghter wordhy, ha'ga acordya dhe'n arayans nowyith in neb gradh. Aga ferthynas dhe vab den o tabm chaunjys lebmy, dyffrans ès kyns. Amêthva an Bestas in hy sowena nyns o cas gans mab den dhe le. In gwir, cas o hy dhe voy. Poynt a'n fêdh o dhe vab den fatell vedha an amêtha banksqwattys wosa termyn ha, dres pùptra, dell vedha an velyn wyns mothow brâs. Y fedhens y ow metya in tavernyow ha prevy an eyl dh'y gela, dre weres diagramow, dell o res an velyn dhe godha scon warbarth, pò mar pedha hy a'y sav hogen, dell o res an velyn dhe fyllel yn tien a wythresa. Bytegyms, oll a'ga anvoth, y's teva certan revrons a'n effethuster o dhe weles i'n dyghtyans a negyssyow an bestas. Udn arweth a'n cowntnans-ma o aga ûsadow nowyith, ry dhe Amêthva an Bestas hy hanow ewn, ha cessa fâcyans an hanow dhe vos Trevanor. Nyns êns y campyor na felha a Jowan, a wrug kelly oll y wovenek a dhascafos y vargen tir ha dianedhy dhe radn aral a'n pow. Nyns esa kesta inter Amêthva an Bestas ha'n bÿs wâr ves na whath, saw dre Whympet yn unsel, mès prest yth esa whedhlow fatell o Napoleon whensys dhe wil acord dyblans a negys gans Mèster Pilkington a Coos Lowarn pò gans Mèster Frederick a Gwel Lader – adar bythqweth, dell veu merkys, gans aga dew i'n kettermy.

Nepprès i'n dedhyow-ma, an mogh a gemeras an chy tiak yn sodyn, ha trega ino. Unweyith arta yth hevelly dhe'n bestas remembra ervirans warbydn hebma dhe vos gwrès i'n termyn avarr, hag unweyith arta Gwihal a wrug perswâdya nag o gwir. Porrès, yn medh, yw res provia dhe'n mogh, rag anjy dhe vos empydnyon an amêthva, tyller qwiet may hallons y obery ena. Ha gweffa yw dhe dhynya Napoleon (ha Gwihal agensow ow campolla Napoleon in dadn titel 'Lêdyor') bos tregys in chy, adar crow uvel. Byttele, re a'n bestas a veu troblys pàn wrussons y clôwes fatell esa an mogh ow tebry prejyow i'n gegyn hag owth ûsya an rom esedha avell dydhanva, kefrès hag ow cùsca i'n gweliow. Boxesor a wrug sevel orth cably, ha leverel, dell o ûsys, "Napoleon ra pùb eur yn tâ!" Saw Mùllyonen a wrug perthy cov, dell hevelly dhedhy hy, rêwl pòr gler warbydn gweliow, ha mos dhe bedn an skyber hag assaya desmygy an Seyth Gorhemynadow esa screfys wâr an fos. Pàn wodhya na ylly hy redya moy ès lytherednow onen hag onen, hy êth ha kerhes Mùriel.

"Mùriel," yn medh, "gwra redya dhybm an Peswora Gorhemynadow. Usy ow leverel neppèth ow tùchya dyfen cùsca nefra in gwely?"

Gans nebes caletter Mùriel a wrug lytheredna an styr.

"Yma ow leverel, "Cùsca in gwely yw dyfednys dhe bùb best *inter lienyow*," hy a nôtyas worteweth.

Coynt lowr, nyns esa Mùllyonen ow perthy cov an Peswora Gorhemynadow dhe wil mencyon a lienyow. Saw otta va wâr an fos, ytho res o ev dhe vos ena orth an dallath. Ha Gwihal, neb esa ow tremena i'n very prës-na, ha bagas bian a geun ganso, a ylly gwil dhedhans gweles oll an dra in y wirwolow.

"Why re glôwas dhana, cowetha," yn medh, "fatell eson ny mogh ow cùsca i'n gweliow i'n chy tiak? Ha prag na? Dar, ny wrussowgh sopoulosa dell veu rêwl bythqweth warbydn *gweliow*? Nyns yw gwely ma's tyller dhe gùsk. Grahell a gala in stalla yw gwely, gwir-gonsydrys. An rêwl yw pùpprès warbydn *lienyow* gwely. An re-na yw devís mab den. Ny a wrug remôvya an lienyow dhywar an gweliow i'n chy tiak, ha ny ow cùsca inter lednow. Gweliow leun a gomfort yns y, dowt vèth! Adar comfort moy ès dell eus otham anodho, bedhowgh sur a hedna, cowetha, ha ny owth obery kebmys an empydnyon hedhyw i'n jêdh. Ow'why tednys dhe robbya an powes bian dhyworta ny, cowetha? Ow'why whensys dh'agan gweles re sqwith rag colenwel oll agan dûta? Eus whans dhe nebonen a Jowan dewhels?"

An bestas a wrug y goselhe i'n qwestyon-na heb let, ha ny veu cows namoy a'n mogh ha'ga hùsk in gweliow an chy tiak. Ha pàn veu nôtyas, nebes dedhyow a'y wosa, fatell vydna an mogh, alebma rag, sevel myttyn in bàn udn our moy holergh ès an bestas erel, ny veu croffal adro dhe hedna naneyl.

Pàn dheuth an kydneyaf, an bestas o sqwith, mès pès dâ. Passys o bledhen gales, ha gwerthys abàn veu radn a'n gora ha'n ÿs, scant ny's teva stock pals a sosten gwâv, saw an velyn wyns o aqwytyans rag pùptra. Namnag o va hanter-byldys solabrès. Warlergh an drevas y feu an awel sègh ha'n ebron cler, ha'n bestas a wrug lavurya moy dywysyk vèth. Trôsyas oll an jêdh gans meyn vrâs, yth esens y ow sensy dell o meur y brow mar kyllens y indelha derevel an fosow dêwdhek mèsva moy. Y fedha

Boxesor ow tos kefrës i'n nos hag ow trafla udn pò dew our heb coweth in splander loor an drevas. I'ga thermyn frank y fedha an bestas ow kerdhes adro dhe'n velyn hanter-parys, lower torn in hy herhyn, ow meras prowt orth serthter crev an fosow, hag ow qwil marthùjyon a'ga gallos byldya devís mar vryntyn. Only Benjamyn a wrug sonya lowender a'n velyn, kyn na vydna leverel tra vèth, avell ûsadow, marnas poynt kevrînek a skians, yth yw bêwnans an asen onen hir.

Mis Du o devedhys, ha ganso gwynsow gwyls a'n soth-west. Res o cessa heb byldya ha'n gewar lebmyn dhe vos re lëb rag kemysky an cyment. Wâr an dyweth y teuth nos gans awel mar arow, mayth esa an treven ow lesca wâr aga selveyn, ha herdhys veu lehednow dhywar do an skyber. An yer a dhyfunas in udn arma in euth, drefen y oll dhe hunrosa i'n kettermyn dell veu godn dyllys meur y dros abell. Ternos vyttyn an bestas a dheuth in mes aga stalla ha cafos peul an baner herdhys dhe'n dor hag elowen i'n avalednek wâr woles dell veu dywredhys kepar ha redyk bian. Scant y feu hebma merkys pàn cry a dhyspêr a wrug tardha in pùb branjen. Assa veu aspies uthyk y syght! Nyns o an velyn wyns ma's crellas namoy.

Unverhës y êth ha gwibya dhe'n tyller. Napoleon, bohes venowgh y bonyans, a fycas arâg kyns pùbonen ken. Eâ, otta hy, frût oll aga strîvyans, dystrowys bys i'n grownd: kescar an veyn, a wrussons y terry ha don, kebmys aga lavur. Wostallath omlavar, yth esens y ow sevel ha meras morethek wâr oll an veyn godhys in atal. Yth esa Napoleon ow pâcya, in rag, wâr dhelergh, in taw, hag ow frigwhetha traweythyow dhe'n dor. Y lost a veu dywethyn, hag ev orth y sqwychya sodyn dhe'n eyl tenewen ha dh'y gela, sin ganso a breder glew. Desempys ev a savas ha dysqwedhes dell dheuth ev in ervirans.

"A gowetha," yn medh, cosel y lev, "a wodho'why dhe byw usy an omgemeryans a hebma? A wodho'why py escar re wrug dos i'n nos ha domhel agan melyn wyns? PELLE ERGH!" a lavaras ev sodynly in udn daredna. "Pellen Ergh re wrug an myshef-ma! In atty glân, determyns dhe worra ardak dh'agan towlen, ow qwil dial rag banyshment meur y sham, an traitour-ma re wrug slynkya ajy, in dadn gudh an nos, ha destria agan ober a leun-vledhen ogasty. A gowetha, knack obma dhe bain merwel me a wra dampnya Pellen Ergh. 'Gorvest Secùnd Class' ha hanter-bùshel avallow dhe'n best a'n dora dhe jüstys. Cowl-vùshel dhe'n best a vydna y gachya yn few!"

An bestas o diegrys dres musur pàn wrussons y clôwes fatell yll Pellen Ergh bos cablus a'n bad-ober mar uthyk-ma. Y feu cry a sorr brâs, ha pùb huny ow predery manerow rag cachya Pellen Ergh mar mydna dos arta nepprës. Olow a veu trovys, ha hedna heb let, olow hogh i'n gwels bohes pellder orth an godolgh. Nyns êns y dhe helerhy ma's nebes lathow, mès yth esens y owth hùmbrank, dell hevelly, dhe doll i'n ke. Napoleon a wrug frigwhetha yn town orth an re-ma ha declarya y bosons olow Pellen Ergh. Ev a lavaras y vreus Pellen Ergh dhe dhos dre lycklod in mes a wodref Coos Lowarn.

"Ny wren ny strechya na felha, cowetha!" yn medh Napoleon, examnys pàn veu an olow. "Yma whel dhe wil. Hedhyw myttyn ny a wra dallath byldya an velyn unweyth arta, ha ny a wra byldya der oll an gwâv, dre howl, dre law. Ny a wra desky dhe'n traitour vil-ma na wor ev dystrowy mar êsy agan gweyth. Gwrewgh remembra, cowetha, res yw heb chaunjya gàn towlen: ny a wra hy holenwel adermyn poran. In rag, a gowetha! Bêwnans hir dhe'n velyn wyns! Bêwnans hir dhe Amêthva an Bestas!"

GERVA / GLOSSARY

The Second Edition of *Gerlyver Kescows* – A Cornish Dictionary for Conversation (Ian Jackson, 2021) may be consulted free of charge on the Vocabulary page of skeulantavas.com. The glossary below gives all the words of the text that cannot be found in that dictionary. Abbreviations and symbols have the same meaning as in *Gerlyver Kescows*. If you need grammar, by far the most helpful book is *Desky Kernowek* (Nicholas Williams, Everttype 2012).

- a bùb tu** *phr* on all / both sides
a sêson *phr* in season
abrê-s *adv* early
affordya *v* afford
amala *v* border
amaya *v* dismay
amêthva *f amêthvaow* farm
amêthyth *m amêthydhyon* farmer, agriculturist
amuvyans *m* sentiment
an comen voys *m* public opinion
an norvÿs || *m* the world
anconvedhadow *adj* unintelligible
anjùstys *m* injustice
anworthebadow *adj* unanswerable
aqwytyans *m* compensation
ar *m* ploughland
arâ-g *prep* in front of
arethor *m arethoryon* speaker
arethya *v* make a speech
argyans *m* argument
arwhythra *v* survey
ascoryans *m* production
ascûsya *v* excuse
atal alcalîn *col* basic slag
atalva *f atalvaow* rubbish heap
atty *m* malignity
avalednek *f avalenegow* orchard
balghter *m* pride
banksqwattys *adj* bankrupt
banow *f banowas* sow
bansya (banyshya) *v* banish, expel
banyshment *m* banishment, expulsion
barlys *col* barley
barv scovarn *f barvoow* side whiskers
bedhygla *v* low, moo
begh *m* burden
benenreydh || *f* female sex; females
berrhe || *v* abbreviate
betys mangel *col betysen* mangel-wurzels
blewak *adj* hairy
bora *m* morning
bos dôty's wâr² *phr* be extremely fond of / crazy for
boxesor *m boxesoryon* boxer
botas kentrow *col botasen* hobnail boots
boujy *m boujiow* cowshed
braggyans *m* threatening
brathus *adj* biting, snapping
brathyans *m* biting
brawagh *m* alarm
brenyans *m brenyansow* instructions(s)
brivyans *m* bleating
brows *col* mash
bryckyor *m bryckyoryon* bricklayer
bryght *adj* bright
bruarth *m buarthow* farmyard
budhygoleth *f* victory
bugel lodnow *m bugeleth* cowman
busel *m* dung
bùshel *m bùshellys* bushel
cader *f* chair (of meeting)
cader Windsor *f caderyow* Windsor chair
caglys dre whës *phr* matted with sweat
câken *f câkys* cake
calgh *m* limestone
call *m* rust
camdyby *v* be mistaken
canon *m canonys* cannon
carn *m carnow* hoof
carpentor *m carpentoryon* carpenter
carrvil || *m carrvilas* || cart-horse
cartha y vranjen *phr* clear his throat
cartryjen *f cartryjednow* cartridge, charge
casek *f casygy* mare
castîga *v* flog, thrash
castik *m* flogging, thrashing
castrevnans *m* manoeuvre
cawl *col cawlen* cabbages
chy tiak *m treven* farmhouse
clavel *f clavellys* mantelpiece
cledhya *v* quarry
colîta *m colîtys* follower
colmor *m colmoryon* binder
comen See an comen voys
conqwerrya *v* conquer
consûmya *v* consume
controversyta (controvercyta) *m controversytas* controversy

conyna *v* go rabbiting
conyng *adj* clever
coraj *m* courage
corn y lagasow *phr* the corner of his eye
cornya *v* butt
cornyans *m* butting
coth *adj* shrewd
covia *v* hatch
cowethneth *m* comradeship
cowsesow *pl* inner thoughts, heart
cowsor *m* cowsoryon talker
crawkyans *m* croaking
creatùr *m* creatùrs creature
creun *m* creunyon accumulation
crogen pedn *f* cregyn skull
cryghlebmel || *v* caper
cudyn arâ·g *m* cudydnow forelock
cûyal *v* coo
danvon warlergh || *phr* send for
darbar godra *m* milking machine
dargopia *v* trace
das gora *f* deys haystack
dascùntell *v* reassemble
dasknias *v* chew the cud
dastysqwedhes *v* reappear
debâtya *v* debate
debâtyans *m* debate
dedhwy oy *phr* lay an egg
defendya *v* ward off; defend
degoth *verb* is fitting
dehednek *adj* creamy
dêlya *v* deal
dernyk shùgra *m* dernygow sugar lump
devôrya *v* devour
dewha·ns *adv* at once
diagram *m* diagramow diagram
dianedhy *v* move (house)
dol *m* dole
domhel *v* overthrow
dôtys *See* bos dôtys wâr
dowr pooth *m* hot water
dral *m* dralyow scrap
dres hedna *phr* moreover, what is more
drogûsya || *v* take advantage of (cynically)
duhe || *v* blacken, tar
dydhanva *f* dydhanvaow recreation room
dydhena *v* wean
dynamô *m* dynamôs dynamo
dynas *m* dynasow city, walled town
dyscans *m* doctrine; education
dyscresy *v* disbelieve

dysencledhyas *v* disinter
dyskybel *m* dyskyblon disciple
dyskybleth *f* discipline
dyson *adv* promptly, without another word
dypersya *v* disperse
dysprêsya *v* spurn, neglect
dysqwîthans *m* recreation
dyvotter *m* starvation
dyvynyor us *m* dyvynyoryon chaff-cutter
dywscovarn *du* ears
dywvregh *du* shafts (of a cart)
ebal *m* ebylyon foal
effethuster *m* efficiency
elow *col* elowen elms
eneval *m* enevales animal
entanuster *m* excitement
eqwal *adj* equal
erya *v* defy, challenge
estregys *adj* absent
eurweyth || *m* clockwork
ewonek *adj* frothy, frothing
fâcyans *m* pretence
fall *See* heb fall
falladow *See* heb falladow
fast'he || *v* ratify
fer *f* ferow foreleg
ferror *m* ferroryon blacksmith
fethans *m* defeat
flappya *v* flap
floholeth *m* childhood, infancy
florsya (floryshya) *v* flourish
flouren *f* flourednow flower
fo *m* flight (fleeing)
fortydnys *adj* lucky, fortunate
fortyn *m* fortune
frigwhetha || *v* sniff, snuff
frodn dhal *f* frodnnow dall blinkers
frûtus *adj* fertile
frûtys codhys *pl* windfalls
fusta *v* thresh
fylgh jyn *m* fylghyow cutter
fynegly *v* furrow
fyslak *adj* restive
ganowas *m* ganowasow mouthful
garth *m* garthow (gardhow) yard
gasen = pengasen
gavel *f* gavelyow grasp
gelvyn *m* gelvynas beak
genva *f* genvaow bit
ger arweth y scochon *phr* motto
godolgh *m* godolhow knoll

- godref** *f* *godrevow* small farm
golovas *m* confinement (giving birth)
Golowan *m* Midsummer (Feast of St John)
gonesyas *m* *gonesyjy* labourer
gool an deys *m* harvest festival
gorha glas *m* silage
gorhana *v* enchant
gorawen *f* ecstasy
gorel *f* *gorellow* incubator
goreskynva *f* invasion
gorhemynadow *m* commandment
gorra dhe wroweth *phr* lay
gorthter *m* rebelliousness
gorvest *m* *gorvestas* animal hero
govel *f* *govelyow* smithy
gowegneth *m* mendacity, lies
gryhias *v* whinny
gùdhùgen *f* *gùdhùgednow* collar
gwaneth *col* wheat
gwedhek *f* *gwedhegow* woodland
gwerthys dornygel *f* *gwerthyjow* crankshaft
gwerynor *m* *gwerynoryon* worker, proletarian
gwich *m* squeal
gwil wis *phr* (a²) pretend
gwirwolow *m* proper perspective
gwredhlosow || *col* *gwredhlosowen* || root-vegetables
gwregyl *adj* feminine
hâlyans *m* hoisting
hardly = harlych
harrow *m* *hyrwas* harrow
heb fall[adow] *phr* without fail
hebask *adj* easy-going
hegas *adj* hateful, hated
helder *m* generosity
helerhy *v* trace
helgh *m* hunt
helghya *v* hunt
henys *m* old age
hernys *adj* iron-shod
hës ha hës *phr* from end to end
hevelenep *m* likeness, reflection
heyjyk *m* *heyjygow* duckling
hirdhans || *m* *hirdhens* || tusk
hogh *m* *hohas* pig, boar
hogh Berek *m* *hohas* Berkshire (breed of pig)
hogh Gwydn Cres *m* *hohas* Middle White (breed of pig)
hudhyk *adj* merry
hynon *f* fair weather
i'n ewn fordh *phr* straight
in dadn gudh *phr* hidden
iselder *m* lowly status, humiliation
jaudyn *m* *jaudyns* rascal
javal *m* *javalys* rogue, scoundrel
jyn trehy mangels *m* *jynys* mangel-slicer
jynweyth *m* machinery
keas *v* fence
kegyn adrëv *f* *kegynow* scullery
kekefrës *adv* also, even (emphatic)
kengorra || *v* propel
kentryn *m* *kentrydnow* spur
kepa-r *adj* such
kergh *col* oats
kert descadores *m* *kertys* governess-cart
kescar *adj* scattered
kessenyans *m* peal(ing)
kew *f* *kewyow* paddock
kêweyth || *m* hedging, hedgerow
kynvan *m* & *f* whining, whimpering
kyny *v* whine, whimper
ladrus *adj* thieving
lagata *v* eye, admire
lappians *m* leaping about, acrobatics
latty *m* *lattiow* slaughterhouse, knacker's yard
lebmyk *m* *lemygow* sip, drop
ledna *v* read aloud
lemen *prep* except
lestans *m* obstacle, obstruction
lettrys *adj* literate
leufhës || *m* hand (measure)
leugh *m* *leuhy* calf
leva *v* cry out
lobm *adj* bare
lorgh horn *m* *lorhow* crowbar
lyberta *m* liberty
lytheredna *v* spell out
lythôgraf || *m* *lythografow* lithograph
mabmyl *adj* motherly
magor lodnow *m* *magoryon* stockbreeder
mangel *m* *mangels* mangel
manor *m* *manoryow* manor
margh-horn || *m* *margh-hern* horseshoe
marghvrán || *f* *marghvoryny* || raven
marthùjyon *pl* wonder, awe
medal *m* *medallys* medal
medhowy *v* get drunk
mejor *m* *mejoryon* reaper
mejy *v* reap, harvest
mell *m* *mellow* knuckle
mellyans *m* interference
menystrans *m* superintendence

- mer** *m* *mêras* steward
mery *adj* merry
meynyk *m* *meynygow* small stone
mil *m* *milas* animal
milek *adj* animal
mi-lieth *f* animalism
miljy || *m* *miljiow* || farm building (for animals)
mogh *col* pigs
mong *m* *mongow* mane
moos omwysca *f* *mosow* dressing-table
morethek *adj* mournful
moyhariv || *m* majority
Moyses *m* Moses
mygylder *m* indifference, apathy
myrour *m* *myrours* mirror
myster *m* craft
my·stery *m* *my·sterys* mystery
nerthek *adj* powerful
norvÿs See an *norvÿs*
offrydnans *m* sacrifice
ollkebmyn || *adj* universal
omdesky *v* teach oneself
omgeles *v* hide *intr*
omgùntell *v* assemble
omhevelly *v* (*dhe*²) resemble, imitate
omlavar *adj* dumb
omneythy *v* nestle
omwith *m* defence
ordyr *m* order
othobmak *adj* desperate, pleading
overdevys || *adj* overgrown
overweles || *v* supervise
oyl pa·rafyn *m* paraffin oil
pâcyá *v* pace
pain merwel *m* death sentence
par ha *prep* like
parasîtek *adj* parasitical
pawa *v* paw
pelednyk *f* *pelenygow* pellet
penfester || *m* *penfestrow* halter
percêvyá *v* perceive
perswâdus *adj* persuasive
perthy *v* bear, endure
pesky *v* feed (animals)
peul baner *m* *peulyow* flagstaff
pil teyl *m* *pilyow* dung heap
pîss shùgra *m* *pîcys* lump of sugar
plêdyans *m* *plêdyansow* plea
poltrega *m* *poltregas* gaiter
ponyans *m* running
porhellyk *m* *porhelygow* piglet
porwels || *col* pastures
pôtyans *m* kicking
powesva *f* *powesvaow* home of rest
prederyans *m* thinking, thought
presep *m* *presebow* manger
pygal *f* *pygolow* pick
qwackya *v* quack
qwiet *adj* quiet
qwyttya *v* quit, leave
racka *m* *rackys* story
rampyng *adj* rearing, rampant
ratha *v* rake
reformya *v* reform
refreshya *v* refresh
rêsna *v* reason
reun vergh *col* horsehair
revronsus *adj* reverent
rînek *adj* cryptic
ros dhensak *f* *rosow densak* cogwheel
ryddya *v* rid
salujy *v* salute
saw unsel *phr* with *express negative* only (emphatic)
scappians *m* escape
scavgarr || *m* *scavgerry* || horse-drawn trap
scavgarr || **keun** *m* *scavgerry* || dogcart
scolkya *v* skulk
scorn *m* scorn
scravynas *v* claw at
sedha syger *phr* lounge
serthter *m* perpendicularity
sherewneth *m* wickedness
sket *adv* headlong
skyrmysya (*skyrmyshya*) *v* skirmish
smat *m* *smattys* tough
sodynly *adv* suddenly
soladhêdh *adv* for a while now
sosten *m* sustenance, food
spadha *v* geld, castrate
sparya *v* spare
spern gwydn *col* *spernen wydn* hawthorn
spernek *f* *spernegow* spinney
splander *m* splendour
staloun *m* *stalouns* stallion
ston *m* *stônys* stone (weight)
storvya *v* starve
stray *adj/m* stray
strîk *adj* active, nimble
strolla *v* litter
styll *m* *stylyow* rafter

- styryans** *m* explanation
sùffra *v* suffer; allow
sùffrans *m* suffering
sureth *m* sureness, steadiness
syger *See* sedha syger, termyn syger
tacla *v* make neat / tidy
tactek *f* tactics
talsogh *|| adj* stupid
tanowder *m* shortage
tanya *v* fire up
tardhell *f* tardhellow pop-hole
tavernor *m* tavernoryon publican
tegednow mergh *pl* horse-brasses
tekhe *|| v* decorate
terlebmel *v* frisk
termyn syger *m* leisure
ternejy *m* fluttering
terryjy *pl* downfall, doom
tervans *m* uproar
teth *m* tethow udder
teyla *v* fertilize
tormentyor *m* tormentyoryon tormentor
tos *m* tosow bunch
trafla *v* toil
tretya *v* tread, trample
treuster *m* awkwardness
troblus *adj* troublesome
tronsagh *|| m* tronseghyer nosebag
trôsy *v* tramp, plod
trygh *adj* triumphant
tùrnyp *col* tùrnypen turnip
tynkya *v* cheep
tythya *v* hiss
unson *|| m* unison
unver *|| adj* of one accord
usyon *pl* chaff
venjya wàr² *phr* take vengeance on
vesyon *m* vision
vîss *m* vîcys vice
vôtyans *m* voting
vytel *col* food, victuals
wàr neb cor *phr* with express negative at all
wàr udn berr-lavar *phr* in a single phrase
whedhla *v* tell tales
whedhlor *m* whedhloryon tale-teller
whedn *col* whednen weeds
whedna *v* weed
whym [ha] whàm *phr* haphazardly, this way and that
whyp *m* whyppys whip
wondrys *adj* wonderful
wordhy *adj* worthy
wosa mernans *phr* posthumous(ly)
yarjy *|| m* yarjiow *||* hen-house
ÿdhnyk *m* ÿdhnygow chick
yêwa *v* yoke